



COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 8.11.2023
COM(2023) 690 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Comunicarea din 2023 privind politica de extindere a UE

{SWD(2023) 690 final} - {SWD(2023) 691 final} - {SWD(2023) 692 final} -
{SWD(2023) 693 final} - {SWD(2023) 694 final} - {SWD(2023) 695 final} -
{SWD(2023) 696 final} - {SWD(2023) 697 final} - {SWD(2023) 698 final} -
{SWD(2023) 699 final}

Comunicarea din 2023 privind politica de extindere a UE

I. INTRODUCERE

Extinderea UE este o forță motrice pentru stabilitate, pace și prosperitate pe termen lung pe întregul continent. Aderarea la UE este o **investiție geostrategică** într-o Europă puternică, stabilă și unită, bazată pe **valori comune**. Este un instrument puternic de promovare a democrației, a statului de drept și a respectării drepturilor fundamentale. Existența unei perspective de aderare la UE credibile și bazate pe merit este **factorul determinant al transformării** și, ca atare, ne consolidează securitatea colectivă și prosperitatea socioeconomică. Această perspectivă este esențială pentru promovarea reconcilierii și a stabilității pe continentul european. Importanța geopolitică a extinderii UE a fost subliniată și mai mult în 2022, când Ucraina, Republica Moldova¹ și Georgia au solicitat, în urma războiului de agresiune neprovocat și nejustificat al Rusiei împotriva Ucrainei, să devină membre ale UE, iar Consiliul European² a recunoscut perspectiva europeană a Ucrainei, a Republicii Moldova și a Georgiei și a acordat Ucrainei și Republicii Moldova statutul de țară candidată. Acordarea statutului de țară candidată Bosniei și Herțegovinei în decembrie 2022 a reprezentat un pas important în menținerea dinamicii procesului de extindere.

În prezent, Balcanii de Vest, Turcia³, Ucraina, Republica Moldova și Georgia au o **oportunitate istorică** de a-și lega puternic viitorul de Uniunea Europeană. Aderarea este și va rămâne un proces bazat pe merit, care depinde în totalitate de progresele obiective realizate de fiecare partener implicat în procesul de aderare. Prin urmare, țările implicate în procesul de aderare vor trebui să acționeze cu hotărâre pentru a pune în aplicare reformele necesare și pentru a obține progrese tangibile și ireversibile, începând cu **elementele fundamentale ale procesului de aderare la UE**. Statul de drept, în special independența și funcționarea sistemului judiciar și lupta împotriva corupției, drepturile fundamentale, economia, funcționarea instituțiilor democratice și reforma administrației publice continuă să fie pietrele de temelie ale politicii de extindere.

Apartenența la UE este o **alegere strategică**. Partenerii trebuie să adopte și să promoveze **valorile UE** cu fermitate și fără echivoc. Alinierea la **politica externă și de securitate comună** a UE este un semnal mai important ca niciodată al valorilor și al orientării strategice comune în noul context geopolitic.

II. PRINCIPALELE EVOLUȚII

Un răspuns unit la războiul de agresiune al Rusiei

Ultimii 2 ani au fost marcați de **războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei**. Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului a înregistrat peste 27 000 de victime civile în Ucraina, inclusiv 9 600 de persoane ucise⁴, numărul exact de decese preconizându-se a fi mult mai mare. Nevoile umanitare se mențin la un nivel ridicat:

¹ Denumită în continuare „Republica Moldova”.

² [EUCO 24/22](#).

³ În concordanță cu solicitarea Republicii Turcia privind utilizarea noii denumiri oficiale a țării în limba engleză, versiunea în limba engleză a prezentului document utilizează denumirea „Türkiye” în loc de „Turkey”. Această modificare administrativă se limitează la nomenclatura utilizată în documentele UE, nu are efect retroactiv și nu are consecințe juridice. Această abordare nu aduce atingere nomenclaturii utilizate de statele membre.

⁴ Cifrele disponibile la sfârșitul lunii august 2023.

17,6 milioane de persoane în Ucraina, reprezentând 49 % din populația totală a țării⁵, și 6,2 milioane de persoane în țările care găzduiesc refugiați⁶ au în continuare nevoie de asistență umanitară multisectorială. Războiul a avut, de asemenea, efecte devastatoare și a provocat distrugerea producției și a proprietăților, perturbarea comerțului, diminuarea investițiilor, erodarea capitalului uman și daune imense asupra mediului.

Răspunsul oferit de UE la războiul de agresiune al Rusiei a fost fără precedent, unit, hotărât și imediat. Cele 27 de state membre ale UE și partenerii lor din întreaga lume **au condamnat acest război de agresiune neprovocat și nejustificat**. Totodată, au acționat rapid, izolând Rusia pe plan politic și economic, condamnând încălcările dreptului internațional umanitar și sprijinind măsurile menite să asigure tragerea la răspundere deplină a celor responsabili de crimele de război și de alte încălcări comise în contextul războiului de agresiune al Rusiei. Până în prezent, UE a adoptat **11 pachete de sancțiuni cuprinzătoare împotriva Rusiei și Belarusului**. Demonstrându-și sprijinul ferm pentru Ucraina, UE continuă să ofere acestei țări **sprijin umanitar, financiar, economic și militar** de amploare. Printr-o abordare de tip „Echipa Europa”, UE, statele sale membre și instituțiile financiare **au mobilizat** până în prezent **82,6 miliarde EUR** (cifre din septembrie 2023; suma cuprinde 25 de miliarde EUR sub formă de sprijin militar), inclusiv finanțarea pusă la dispoziție pentru găzduirea refugiaților în UE. Consiliul a prelungit până în martie 2025 protecția temporară acordată persoanelor care au fugit din calea războiului împotriva Ucrainei, oferind astfel siguranță unui număr de peste 4 milioane de ucraineni care trăiesc în prezent în UE. Ca răspuns la blocarea de către Rusia a porturilor ucrainene de la Marea Neagră, începând din mai 2022 UE, împreună cu Ucraina și Republica Moldova, a pus în aplicare culoarele de solidaritate UE-Ucraina, care conectează Ucraina și Republica Moldova la Uniunea Europeană, facilitând comerțul acestora cu UE și cu restul lumii, inclusiv comerțul cu produse esențiale, cum ar fi cerealele. Comisia susține mai multe inițiative care vizează monitorizarea și înregistrarea daunelor aduse mediului. UE va continua să sprijine Ucraina atâta vreme cât va fi necesar.

Comisia Europeană, împreună cu Ucraina și cu partenerii din cadrul G7, a înființat în ianuarie 2023 **Platforma multiinstituțională de coordonare a donatorilor** în scopul de a coordona sprijinul pentru nevoile imediate de finanțare ale Ucrainei și pentru redresarea și reconstrucția economică viitoare a acestei țări.

În iunie 2023, Comisia Europeană a propus un instrument specific de finanțare pe termen mediu, care va oferi Ucrainei un sprijin coerent, previzibil și flexibil în perioada 2024-2027. Noul **Mecanism pentru Ucraina**⁷ va sprijini eforturile de susținere a stabilității macrofinanciare și va promova redresarea. Se prevede ca, în perioada 2024-2027, **mecanismul respectiv să dispună de 50 de miliarde EUR** reprezentând granturi și împrumuturi.

De asemenea, UE a adoptat **două pachete cuprinzătoare de sprijin adresate Republicii Moldova**⁸, în special pentru a aborda impactul pe care îl are asupra acestei țări războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Republica Moldova s-a confruntat cu un aflux major de refugiați din Ucraina, cu o creștere puternică a inflației, cu amenințări la adresa aprovizionării sale cu energie, cu încălcări ale spațiului său aerian și cu o multitudine de acțiuni

⁵ Oficiul Organizației Națiunilor Unite pentru Coordonarea Afacerilor Umanitare, august 2023.

⁶ Înaltul comisar al Națiunilor Unite pentru refugiați, septembrie 2023.

⁷ 2023/0200 (COD)

⁸ [Uniunea Europeană va acorda Republicii Moldova încă 250 de milioane EUR; Un pachet de sprijin pentru Republica Moldova.](#)

hibride ostile, precum înscenarea de proteste, campanii masive de dezinformare și atacuri cibernetice.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei provoacă teamă în întreaga regiune, inclusiv în Georgia. În acest context, securitatea și apărarea, contracararea amenințărilor hibride și a celor la adresa securității cibernetice continuă să se numere printre domeniile prioritare ale cooperării dintre UE și Georgia. În total, prin intermediul Instrumentului european pentru pace, au fost mobilizate 62 de milioane EUR în sprijinul forțelor de apărare georgiene.

În decembrie 2022, Comisia Europeană a prezentat un **pachet de sprijin în domeniul energiei** în valoare de 1 miliard EUR pentru **Balcanii de Vest**⁹. Răspunzând nevoilor imediate, pe termen scurt și mediu din regiune, acest pachet substanțial de sprijin în domeniul energiei a ajutat partenerii din Balcanii de Vest să înceapă să își reducă dependența de combustibili fosili din Rusia, să accelereze decarbonizarea și să îmbunătățească securitatea energetică a regiunii. Având în vedere că țările din Balcanii de Vest au fost ținta mai multor atacuri cibernetice, UE și-a intensificat și sprijinul în materie de **securitate cibernetică**. În iunie 2023, Comisia Europeană a coorganizat la Bruxelles o conferință la nivel înalt privind securitatea cibernetică.

Războiul de agresiune al **Rusiei** împotriva Ucrainei a afectat țările implicate în procesul de aderare, în special Ucraina, în calitate de victimă a agresiunii, precum și statele membre ale UE, care au întâmpinat **provocări economice și sociale majore**. Confruntată cu o instabilitate externă, o concurență strategică și amenințări tot mai accentuate la adresa securității, UE și-a asumat o mai mare responsabilitate pe plan internațional și a luat măsuri decisive suplimentare pentru a reduce dependențele și a construi o bază economică mai solidă. Aceste obiective sunt relevante pentru toate țările implicate în procesul de aderare.

Extinderea UE ia un nou avânt

Agenda de extindere a căpătat un nou impuls în iunie 2022, când Consiliul European a aprobat recomandările Comisiei, recunoscând **perspectiva europeană a Ucrainei, Republicii Moldova și Georgiei și acordând Ucrainei și Republicii Moldova statutul de țară candidată**. Acest pas a urmat **cererilor de aderare la UE** depuse de cele trei țări în primăvara anului 2022 și **avizelor**¹⁰ prezentate de Comisia Europeană în luna iunie a aceluiași an. Perspectiva europeană a acestor țări a contribuit la o mai mare hotărâre din partea lor de a realiza reformele necesare impuse de procesul de aderare la UE, punând un accent deosebit pe măsurile/prioritățile menționate în avizele Comisiei. În momentul de față, Comisia prezintă rapoarte cu privire la îndeplinirea acestor măsuri/priorități ca parte a pachetului său periodic de extindere, în care sunt incluse, începând cu acest an, Ucraina, Republica Moldova și Georgia.

În **Balcanii de Vest** a avut loc în iulie 2022 prima Conferință interguvernamentală cu Albania și cu Macedonia de Nord privind **negocierile de aderare**, aceasta fiind urmată de procesul de examinare analitică a acquis-ului UE (*screening*), care ar trebui să fie finalizat în decembrie 2023. În decembrie 2022, Consiliul European a acordat Bosniei și Herțegovinei **statutul de țară candidată la UE**, cu condiția ca aceasta să pună în aplicare măsurile specificate în Comunicarea Comisiei din octombrie 2022 privind politica de extindere¹¹. În decembrie 2022,

⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/AC_23_3196

¹⁰ [COM\(2022\) 405 final](#), [COM\(2022\) 406 final](#), [COM\(2022\) 407 final](#).

¹¹ [COM\(2022\) 528 final](#).

Kosovo* a depus o cerere de aderare la UE. În primăvara anului 2023, UE a aprobat liberalizarea vizelor pentru Kosovo, măsura fiind aplicabilă de la 1 ianuarie 2024.

Colaborarea la nivel înalt cu țările implicate în procesul de aderare a continuat. În cadrul **summitului Balcanilor de Vest** care a avut loc în noiembrie 2022 în cadrul **Procesului de la Berlin**, Comisia a anunțat un pachet substanțial de sprijin în domeniul energiei în valoare de 1 miliard EUR sub formă de granturi UE pentru a ajuta Balcanii de Vest să facă față consecințelor imediate ale crizei energetice și să își consolideze reziliența pe termen scurt și mediu. **Summitul UE-Balcanii de Vest** a avut loc în decembrie 2022 la Tirana. Organizarea summitului pentru prima dată în această regiune a fost un semn clar al angajamentului deplin și fără echivoc al UE față de perspectiva aderării țărilor din Balcanii de Vest la Uniunea Europeană. UE a salutat progresele importante înregistrate în cadrul negocierilor pentru trei noi acorduri privind piața regională comună menite să faciliteze libera circulație și ocuparea forței de muncă în întreaga regiune. În marja summitului a fost adoptată o foaie de parcurs pentru reducerea tarifelor de roaming între UE și Balcanii de Vest.

La 6 octombrie 2023, în cadrul **reuniunii informale a șefilor de stat sau de guvern de la Granada**, liderii UE au reconfirmat că extinderea reprezintă o investiție geostrategică în pace, securitate, stabilitate și prosperitate¹². Aceștia au subliniat că țările care aspiră să devină membre trebuie să își intensifice eforturile de reformă, în special în domeniul statului de drept, în conformitate cu caracterul bazat pe merit al procesului de aderare și cu asistența UE. În paralel, Uniunea trebuie să efectueze, pe plan intern, lucrările pregătitoare și reformele necesare pentru continuarea extinderii, în vederea completării Uniunii Europene. Ca expresie concretă a sprijinului pe care UE îl acordă partenerilor implicați în procesul de aderare, este esențial să se mobilizeze finanțarea corespunzătoare, inclusiv în contextul revizuirii la jumătatea perioadei a actualului cadru financiar multianual¹³.

În cadrul **summitului Procesului de la Berlin** din 16 octombrie 2023, care a avut loc pentru prima dată în regiune – la Tirana – s-au înregistrat progrese în ceea ce privește piața regională comună, odată cu semnarea Acordului privind recunoașterea calificărilor profesionale ale moașelor, veterinarilor, asistenților medicali și farmaciștilor și cu o serie de declarații comune referitoare la cooperarea regională. Acest summit a reprezentat și o ocazie de a discuta cu liderii din regiune Planul de creștere al UE pentru Balcanii de Vest și de a inaugura reprezentanța Colegiului Europei la Tirana, inclusiv începerea înscrierii studenților pentru anul universitar 2024-2025.

Negocierile de aderare cu **Turcia** stagnează din 2018, în concordanță cu decizia Consiliului. Turcia rămâne un partener-cheie al Uniunii Europene și o țară candidată care subliniază că aderarea la UE este obiectivul său strategic. Cu toate acestea, Turcia a continuat să se îndepărteze de UE, în principal din cauza regresului continuu înregistrat în domeniile drepturilor fundamentale și statului de drept, inclusiv în materie de independență a sistemului judiciar, precum și din cauza lipsei de reforme în anumite sectoare.

Declarația UE-Turcia din 2016 a rămas cadrul principal de cooperare în domeniul migrației și a continuat să dea rezultate, în pofida provocărilor continue legate de punerea sa în aplicare. Turcia continuă să găzduiască 3,6 milioane de refugiați. De asemenea, Turcia a continuat să

* Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244/1999, precum și cu

Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovoului.

¹² <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2023/10/06/granada-declaration/>

¹³ [COM\(2023\) 336](#)

joace un rol esențial în gestionarea migrației de-a lungul rutei est-mediteraneene. Comisia se așteaptă ca Turcia să își respecte angajamentele asumate în temeiul Declarației UE-Turcia, în concordanță cu concluziile Consiliului European din octombrie 2021, inclusiv în ceea ce privește prevenirea migrației ilegale de pe rutele terestre și maritime și reluarea returnărilor.

În concordanță cu concluziile Consiliului European din 2021¹⁴ referitoare la o agendă pozitivă cu Turcia, Comisia s-a angajat într-un dialog la nivel înalt cu autoritățile turce privind agricultura și dezvoltarea rurală, schimbările climatice, precum și cercetarea și inovarea și a lansat recent înființata Platformă de investiții pentru Turcia. Următorul dialog la nivel înalt UE-Turcia privind migrația și securitatea este programat să aibă loc la 23 noiembrie 2023. Existența unui mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și dezvoltarea unei relații bazate pe cooperare și reciproc avantajoase cu Turcia reprezintă un interes strategic al Uniunii Europene. În iunie 2023, Consiliul European a invitat Înalțul Reprezentant și Comisia să îi prezinte un raport referitor la situația actuală a relațiilor UE-Turcia¹⁵, pe baza instrumentelor și a opțiunilor identificate de Consiliul European, cu scopul de a se proceda într-un mod strategic și orientat spre viitor.

De la începutul agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei, relațiile UE cu Ucraina au atins un nivel fără precedent. În februarie 2023, au avut loc la Kiev cel de al 24-lea **summit UE-Ucraina** și o reuniune între colegiul comisarilor și Guvernul Ucrainei. Prima reuniune informală organizată vreodată a miniștrilor afacerilor externe din UE și din Ucraina s-a desfășurat la Kiev la 2 octombrie 2023 și la aceasta au participat Ucraina, UE și cele 27 de state membre. UE și-a reiterat sprijinul și angajamentul de neclintit față de independența, suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional și față de parcursul acestei țări către aderarea la UE.

La 1 iunie 2023, Republica Moldova a găzduit cea de a doua reuniune a **comunității politice europene**, la care au participat 45 de lideri europeni pentru a discuta despre eforturile comune depuse în direcția păcii și securității, precum și despre reziliența energetică și despre conectivitate și mobilitate în Europa.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a subliniat și mai mult nevoia de unitate și solidaritate între UE și partenerii săi cei mai apropiați și, prin urmare, importanța alinierii **politicii externe și de securitate comune** (PESC) în procesul de extindere. Menținerea alinierii depline de către Albania, Muntenegru și Macedonia de Nord a continuat să transmită un semnal puternic al alegerii lor strategice de a adera la UE. Cooperarea generală a Ucrainei în cadrul PESC și alinierea sa la această politică a UE s-au accentuat. Creșterea semnificativă a ratelor de aliniere la PESC a Republicii Moldova și a Bosniei și Herțegovinei, precum și menținerea alinierii unilaterale de către Kosovo au reprezentat, de asemenea, confirmări importante ale orientării lor strategice către UE, deși punerea în aplicare a sancțiunilor rămâne problematică în Bosnia și Herțegovina. În cursul perioadei de raportare, Serbia și-a menținut tendința în materie de aliniere și, în mod prioritar, ar trebui să își îndeplinească angajamentul asumat și să se alinieze treptat la PESC a UE, inclusiv la măsurile restrictive ale UE, în concordanță cu cadrul său de negociere, și să evite acțiunile și declarațiile care contravin pozițiilor adoptate de UE în domeniul politicii externe. Alinierea Georgiei la PESC rămâne scăzută și este de așteptat ca țara să inverseze această tendință. În cursul perioadei de raportare, Turcia nu a înregistrat niciun progres în ceea ce privește alinierea la PESC, aceasta menținându-se la un nivel foarte scăzut. Turcia a continuat să se abțină de la alinierea la măsurile restrictive pe care UE le-a

¹⁴ [EUCO 7/21](#).

¹⁵ [EUCO 7/23](#).

adoptat împotriva Rusiei. Retorica Turciei de sprijinire a grupării teroriste Hamas în urma atacurilor pe care aceasta le-a desfășurat la 7 octombrie 2023 împotriva Israelului este în dezacord total cu abordarea UE. În același timp, Turcia, împreună cu ONU, a facilitat exportul de cereale ucrainene prin Marea Neagră prin intermediul Inițiativei privind exportul de cereale prin Marea Neagră, până când Rusia a suspendat unilateral mecanismul respectiv. Partenerii și-au adus mai departe contribuții apreciate la misiunile și operațiile din cadrul politicii de securitate și apărare comune.

Balkanii de Vest, Turcia, Ucraina, Republica Moldova și Georgia au continuat să se alinieze la UE atunci când au votat majoritatea rezoluțiilor relevante ale Adunării Generale a ONU legate de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. În calitate de membru nepermanent al Consiliului de Securitate al ONU, Albania a continuat să se implice activ în promovarea și apărarea dreptului internațional, a Cartei ONU și a ordinii internaționale bazate pe norme.

Albania, Bosnia și Herțegovina, Republica Moldova și Ucraina s-au alăturat mecanismului de protecție civilă al Uniunii. Aceste țări au realizat progrese semnificative în domeniul protecției civile prin creșterea capacității lor administrative și operaționale de a demonstra solidaritatea cu UE. Statele participante la mecanismul de protecție civilă al Uniunii au aceleași drepturi și obligații ca și statele membre ale UE în cadrul mecanismului.

Comisia încurajează toate țările implicate în procesul de aderare să dea dovadă de mai multă ambiție și să își consolideze acțiunile coordonate privind tranziția verde, în special acordând prioritate integrării Pactului verde european în toate domeniile de politică. Țările care sunt părți la Tratatul de instituire a Comunității Energiei sunt încurajate să pună în aplicare angajamentele asumate în cadrul Foi de parcurs privind decarbonizarea Comunității Energiei și să se pregătească pentru sistemul de comercializare a certificatelor de emisii în concordanță cu recomandarea Comunității Energiei.

III. ȚĂRILE IMPLICATE ÎN PROCESUL DE ADERARE – POZIȚIA PE TRAIECTORIA LOR CĂTRE UE

Muntenegru are toate capitolele de negociere deschise, trei dintre acestea fiind închise provizoriu. Următoarea etapă importantă este îndeplinirea criteriilor de referință intermediare pentru capitolele privind statul de drept. **Serbia** are 22 din cele 35 de capitole de negociere deschise, dintre care 2 sunt închise provizoriu. Deschiderea unor clustere suplimentare va depinde de progresele înregistrate de această țară, în special de ritmul reformelor privind statul de drept și de normalizarea relațiilor cu Kosovo.

În concluziile și recomandările prezentei comunicări, în concordanță cu metodologia revizuită¹⁶, Comisia evaluează **echilibrul general din cadrul negocierilor de aderare** cu Muntenegru și cu Serbia și propune o cale de urmat pentru fiecare țară. Următoarele conferințe interguvernamentale ar putea avea loc după publicarea actualului pachet anual de rapoarte.

În urma primei conferințe interguvernamentale cu **Albania** și cu **Macedonia de Nord** din 19 iulie 2022, Comisia a lansat imediat procesul de **examinare analitică**. Au avut loc toate sesiunile privind clusterelor 1 (Elemente fundamentale), 2 (Piața internă), 3 (Competitivitate și creștere economică incluzivă) și 4 (Agenda verde și conectivitatea durabilă). Pentru celelalte două clusterelor sunt în desfășurare sau sunt programate până în decembrie 2023 sesiuni explicative și bilaterale. Rapoartele de examinare analitică pentru clusterul referitor la elementele fundamentale au fost prezentate Consiliului în iulie 2023. Autoritățile și-au afirmat în mod constant angajamentul politic față de obiectivul strategic al integrării în UE și ambiția

¹⁶ [COM\(2020\) 57 final](#).

lor de a avansa în negocierile de aderare pe baza progreselor continue înregistrate în materie de reforme.

După alegerile generale din octombrie 2022 din **Bosnia și Herțegovina**, un nou Consiliu de miniștri la nivel de stat și un nou Guvern al Federației și-au început mandatele la sfârșitul lunii ianuarie și, respectiv, la începutul lunii mai 2023. În urma acordării **statutului de țară candidată** în decembrie 2022, noua coaliție aflată la guvernare a declarat că înregistrarea de progrese pe calea aderării la UE este o prioritate absolută a acordului său de coaliție și și-a exprimat angajamentul de a aborda cele 14 priorități-cheie din Avizul Comisiei privind cererea Bosniei și Herțegovinei de aderare la UE. Consiliul de Miniștri al Bosniei și Herțegovinei a adoptat mai multe strategii (privind terorismul, criminalitatea organizată, spălarea banilor și migrația) și proiecte de lege. Parlamentul a adoptat o serie de legi referitoare la cele 14 priorități-cheie și la măsurile specificate în recomandarea Comisiei privind acordarea statutului de țară candidată. Curtea Constituțională a anulat mai multe acte juridice și politice adoptate de entitatea Republica Srpska din cauză că acestea încălcau ordinea constituțională și juridică. Reintroducerea sancțiunilor penale pentru defăimare în entitatea Republica Srpska în iulie 2023 are repercusiuni grave asupra mediului în care acționează societatea civilă și reprezintă un regres major în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. Un proiect de lege care califică grupurile societății civile drept „agenți străini” a fost adoptat în primă lectură de adunarea acestei entități; dacă acesta ar fi adoptat integral, s-ar înregistra un alt regres major regretabil și incontestabil. În iunie 2023, entitatea Republica Srpska a adoptat două legi privind nepunerea în aplicare a hotărârilor Curții Constituționale și a deciziilor Înalțului Reprezentant, încălcând astfel ordinea constituțională și juridică a țării.

Consiliul UE și Parlamentul European au adoptat decizia privind liberalizarea vizelor pentru **Kosovo** în primăvara anului 2023. În decembrie 2022, Kosovo a depus o cerere de aderare la UE. În cursul perioadei de raportare, situația din nordul Kosovoului a fost caracterizată de mai multe crize de intensitate variabilă care vizează diverse probleme, atacul violent împotriva poliției kosovare de la 24 septembrie 2023 constituind cea mai gravă escaladare din ultimii ani. Alte crize au fost declanșate de probleme legate de plăcuțele de înmatriculare, care au condus la demisia colectivă, în noiembrie 2022, a sârbilor kosovari din instituțiile din Kosovo.

Kosovo și Serbia au ajuns la un acord privind calea spre normalizarea relațiilor și au convenit asupra unei anexe de punere în aplicare a acestuia în februarie și, respectiv, martie 2023. Atât Kosovo, cât și Serbia nu au început încă punerea în aplicare a obligațiilor care le revin în temeiul acordului, sunt obligatorii pentru părți și se înscriu în traiectoria europeană a acestora.

UE și **Turcia** și-au continuat colaborarea în concordanță cu concluziile Consiliului European din 2021. Turcia este o țară candidată și un partener-cheie pentru UE în domenii esențiale de interes comun precum comerțul, migrația, combaterea terorismului, sănătatea publică, clima, energia, transporturile și problemele regionale. Negocierile de aderare se află în continuare în impas, deoarece Turcia nu a inversat tendința negativă de a se îndepărta de Uniunea Europeană și a înregistrat regrese grave într-o serie de domenii-cheie. În ceea ce privește energia, Turcia continuă să fie o țară importantă și fiabilă de tranzit pentru UE. Dând dovadă de solidaritate, UE a răspuns imediat după cutremurele din februarie 2023 care au lovit sud-estul Turciei, trimițând echipe de salvare și sprijin în natură prin intermediul mecanismului de protecție civilă al Uniunii, și a contribuit la mobilizarea de donații în valoare totală de 6 miliarde EUR din partea comunității internaționale. Cele două părți cooperează cu succes pentru a pune în aplicare asistența de 1 miliard EUR promisă de UE. Uniunea vamală dintre UE și Turcia a continuat să aducă beneficii ambelor părți. Ar trebui să se asigure respectarea deplină a

măsurilor restrictive impuse de UE, în special luând în considerare libera circulație a produselor în cadrul uniunii vamale UE-Turcia.

În Avizul Comisiei privind cererea de aderare la UE prezentată de **Ucraina** au fost identificate 7 măsuri pentru ca această țară să avanseze pe calea aderării sale la UE. Consiliul European a acordat Ucrainei statutul de țară candidată și a invitat Comisia să prezinte un raport cu privire la punerea în aplicare a celor 7 măsuri ca parte integrantă a acestui pachet.

În Avizul Comisiei privind cererea de aderare la UE prezentată de **Republica Moldova** au fost identificate 9 măsuri pentru ca această țară să avanseze pe calea aderării sale la UE. Consiliul European a acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată și a invitat Comisia să prezinte un raport cu privire la punerea în aplicare a celor 9 măsuri ca parte integrantă a acestui pachet.

În Avizul Comisiei privind cererea de aderare la UE prezentată de **Georgia** au fost identificate 12 priorități pentru ca această țară să avanseze pe calea aderării sale la UE. Consiliul European și-a exprimat disponibilitatea de a acorda Georgiei statutul de țară candidată după abordarea acestor priorități. Consiliul European a invitat Comisia să prezinte un raport cu privire la punerea în aplicare a priorităților respective ca parte integrantă a acestui pachet.

IV. ELEMENTELE FUNDAMENTALE ALE PROCESULUI DE ADERARE LA UE

Statul de drept, drepturile fundamentale, funcționarea instituțiilor democratice, reforma administrației publice și criteriile economice constituie nucleul așa-numitelor „**elemente fundamentale**” ale procesului de aderare la UE. Calitatea instituțiilor și guvernanta reprezintă baza pentru sporirea competitivității, a prosperității și a bunăstării societale și susțin capacitatea de a respecta acquis-ul UE în toate domeniile. Reformele credibile și ireversibile privind elementele fundamentale sunt esențiale pentru ca țările implicate în procesul de aderare să obțină progrese în direcția aderării lor la UE. În ultimul an, s-au observat progrese în ceea ce privește programele de reformă legate de elementele fundamentale în special în Ucraina și Republica Moldova, ca răspuns la recomandările din avizele respective ale Comisiei.

Statnoricirea statului de drept necesită un **sistem judiciar** independent, imparțial, responsabil și profesional, care să funcționeze eficient și cu resurse adecvate, fără interferențe externe nejustificate și în care hotărârile să fie executate efectiv și în timp util. S-au înregistrat progrese în unele cazuri, reformele judiciare avansând, de exemplu, în Albania, Republica Moldova, Serbia și Ucraina. Cu toate acestea, în majoritatea țărilor implicate în procesul de aderare, organismele judiciare rămân expuse la numeroase provocări și vulnerabilități. Încercările politicianilor din mai multe țări de a expune public magistrației și de a exercita presiuni asupra acestora, în special în cazurile sensibile, reprezintă în continuare o practică îngrijorătoare. Mecanismele instituționale care afectează în mod negativ independența judecătorilor și a procurorilor au rămas în vigoare, afectând în ultimă instanță echilibrul și separația puterilor. Prin urmare, credibilitatea sistemului judiciar a rămas, în ansamblu, destul de scăzută, existând la nivelul publicului inclusiv o impresie comună de impunitate. În mai multe țări, reformele justiției au indicat o capacitate de punere în aplicare limitată, chiar și atunci când există voință politică. Pentru ca procesul de aderare la UE să continue să avanseze, este esențial ca autoritățile de investigare și cele judiciare să fie eficace și să înregistreze astfel un bilanț credibil în materie de rezultate.

Lupta împotriva corupției rămâne o prioritate pentru guvernele țărilor implicate în procesul de aderare. **Corupția**, inclusiv corupția la nivel înalt, continuă să fie larg răspândită în aceste țări, iar întrepătrunderea intereselor publice și private rămâne un motiv de îngrijorare. S-au depus unele eforturi pentru a consolida lupta împotriva corupției. Integrarea măsurilor

anticorupție în sectoarele cele mai vulnerabile rămâne o prioritate importantă, în timp ce organismele de aplicare a legii și cele judiciare necesită suplimentarea mijloacelor lor de acțiune și o mai mare independență. Continuă să existe elemente de acaparare a statului, fiind observate amenințări la adresa stabilității democratice, cazuri de corupție la nivel înalt și de abuz de influență din partea **oligarhilor**, pe lângă încercări ale rețelelor de criminalitate organizată de a se infiltra în sistemele economice și politice, precum și în cadrul administrațiilor și mass-mediei. Trebuie găsite de urgență soluții la aceste probleme, prin abordări sistemice și cuprinzătoare. Un indicator important de reușită în acest domeniu va fi un bilanț credibil de investigații proactive, urmăriri penale și condamnări definitive în cazurile de corupție, criminalitate organizată și spălare de bani. Pentru a fi credibili, toți actorii cu atribuții în ceea ce privește statul de drept ar trebui să obțină rezultate solide și să prezinte un bilanț în materie de investigații proactive, urmăriri penale și condamnări definitive în cazurile de corupție, criminalitate organizată și spălare de bani.

Existența unor **instituții** și procese **democratice** stabile și consolidate reprezintă un pilon central al procesului de aderare la UE. Comisia a început să desfășoare un dialog consolidat și simplificat cu țările implicate în procesul de aderare cu privire la cadrul general pentru democrație, fie că este vorba de procesul electoral, de funcționarea parlamentului (inclusiv rolul său de control în ceea ce privește funcționarea guvernului și elaborarea politicilor și utilizarea în continuare excesivă a procedurilor accelerate în multe cazuri) ori de rolul societății civile.

Majoritatea țărilor au continuat să fie afectate de o **polarizare** politică importantă, de lipsa cooperării între partide și de restrângerea spațiului societății civile. Lipsa unui dialog transpartinic eficace a dus la un impas politic prelungit și la stagnarea reformelor. În unele cazuri, dezbaterile parlamentare au fost marcate de tensiuni, limbaj ofensator și incidente violente ocazionale.

În unele țări implicate în procesul de aderare s-au înregistrat o serie de progrese în ceea ce privește **drepturile fundamentale** și o mai bună înțelegere a importanței garantării acestor drepturi și libertăți. În același timp, unele tendințe negative au continuat, violența bazată pe gen rămâne răspândită, iar libertatea mass-mediei a continuat să fie afectată de interesele politice și economice; această situație slăbește controlul asupra autorităților publice, deschide calea pentru ingerințe străine și subminează comunicarea cu privire la UE. În unele țări sunt puse în aplicare inițiative pozitive privind drepturile copilului și drepturile persoanelor cu handicap. În practică, însă, protecția drepturilor fundamentale este afectată în mod negativ de punerea în aplicare insuficientă a legilor și a politicilor și de ineficacitatea modalităților de a obține măsuri reparatorii la toate nivelurile. Există în continuare provocări în ceea ce privește asigurarea unei protecții eficace împotriva tuturor formelor de ură și discriminare, inclusiv a celor la adresa minorităților.

În ceea ce privește **justiția, libertatea și securitatea**, cooperarea în materie de asigurare a respectării legii și cooperarea judiciară dintre UE și țările implicate în procesul de aderare, au continuat să se înregistreze evoluții pozitive, în pofida provocărilor încă existente. Balcanii de Vest continuă să funcționeze ca un centru pentru activitățile și grupurile infracționale care operează în UE, fiind un punct de tranzit important pentru victimele traficului de persoane și ale introducerii ilegale de migranți, precum și pentru mărfurile ilicite, în special pentru drogurile care intră în UE. Infractorii și rețelele infracționale care provin din Balcanii de Vest au, de asemenea, un impact major asupra formelor grave de criminalitate și a criminalității organizate din alte părți ale lumii. Turcia rămâne principala țară de tranzit pentru heroina trafică în UE. Grupuri infracționale organizate din Republica Moldova și Georgia sunt

implicate în domeniile următoare: introducerea ilegală de migranți, criminalitatea organizată contra patrimoniului, traficul de persoane, criminalitatea dependentă de mediul informatic, fraudele legate de plățile fără numerar, fraudele cu produse accizabile – și în alte tipuri de infracțiuni, cum ar fi fraudarea documentelor. Din punct de vedere geografic, Ucraina se află la intersecția traficului de mărfuri ilegale către UE și este, de asemenea, o țară de origine și de destinație pentru traficul de persoane. În pofida provocărilor legate de război, care includ capacități instituționale suprasolicitate din cauza pierderilor semnificative de resurse pentru combaterea criminalității organizate, instituțiile ucrainene relevante au dat dovadă de o reziliență și capacități operaționale remarcabile.

Ratificarea și punerea în aplicare corectă a convențiilor internaționale în domeniul cooperării judiciare în materie civilă, în special a celor elaborate de Conferința de la Haga de Drept Internațional Privat, sunt extreme de importante în perspectiva viitoarei aderări a acestor țări la UE.

Cooperarea în materie de **combatere a terorismului și de prevenire a radicalizării** este relevantă pentru toate țările implicate în procesul de aderare. Terorismul și extremismul violent au continuat să pună probleme și să reprezinte o amenințare la adresa securității. **Amenințările hibride**, incluzând dezinformarea, acțiunile străine de manipulare a informațiilor și ingerințele străine (FIMI), precum și atacurile cibernetice, în special împotriva infrastructurii critice, rămân o provocare politică și de securitate pentru țările implicate în procesul de aderare. După o creștere bruscă anul trecut, ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, aceste amenințări continuă să prezinte un risc considerabil atât pentru UE, cât și pentru țările implicate în procesul de aderare. Planul comun de acțiune privind combaterea terorismului pentru Balcanii de Vest a fost principalul cadru de cooperare în acest domeniu începând din 2018.

Pe lângă o creștere globală a fluxurilor de **migrație** ilegală, evoluția tendințelor pe rutele din Balcanii de Vest necesită o vigilență constantă, în special în ceea ce privește activitatea ilegală a rețelelor implicate în introducerea ilegală de migranți și în traficul de persoane. În regiunea Balcanilor de Vest s-au înregistrat progrese în ceea ce privește capacitățile de gestionare a migrației. În decembrie 2022, Comisia a prezentat un plan de acțiune al UE privind Balcanii de Vest pentru a face față fluxurilor tot mai mari de sosiri ilegale în UE pe ruta Balcanilor de Vest. Punerea în aplicare a acestui plan de acțiune a început să producă rezultate, în 2023 înregistrându-se o diminuare a presiunii exercitate de migrație asupra rutei Balcanilor de Vest, în special grație unei cooperări politice, financiare și operaționale sporite între UE și partenerii din Balcanii de Vest în materie de migrație și unei mai bune alinieri la politica UE în domeniul vizelor. Alinierea la UE a politicii în domeniul vizelor rămâne esențială pentru buna funcționare a regimului de călătorii fără viză dintre acești parteneri și UE. Ar trebui depuse în continuare eforturi pentru a înregistra progrese cu privire la toate componentele planului de acțiune.

Pentru a contribui la abordarea provocărilor actuale întâlnite de-a lungul rutei est-mediteraneene, Comisia a prezentat, în octombrie 2023, un plan de acțiune al UE privind această rută. Planul prezintă măsuri operaționale de prevenire a plecărilor ilegale, de combatere a introducerii ilegale de migranți, de asigurare a unor căi legale, de îmbunătățire a gestionării frontierelor, de sprijinire a cooperării în materie de returnare și readmisie, precum și de asigurare a unei capacități suficiente de primire.

Războiul declanșat de Rusia împotriva Ucrainei a dus la o creștere a numărului de refugiați ucraineni. Republica Moldova, care găzduiește cel mai mare număr de refugiați ucraineni pe

cap de locuitor din țările implicate în procesul de aderare, dar și țări precum Muntenegru, Serbia, Albania și Macedonia de Nord au jucat un rol esențial în găzduirea acestor refugiați.

Calitatea **administrației publice** și cea a cadrului de reglementare sunt esențiale pentru **competitivitatea pe termen lung** a UE¹⁷. În general, țările implicate în procesul de aderare au în continuare, în cel mai bun caz, **un nivel moderat de pregătire** în ceea ce privește calitatea administrației lor publice. În perioada de raportare, progresele în materie de reforme au fost, per ansamblu, foarte limitate. Majoritatea recomandărilor din anii trecuți se aplică în continuare. De obicei, există, cel puțin parțial, un temei juridic și instituțional oficial pentru o administrație profesională, dar acesta nu este aplicat în mod sistematic.

De la începutul războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei în februarie 2022, majoritatea celor 10 **economii** implicate în procesul de aderare s-au confruntat cu provocări economice și sociale majore. În Ucraina, PIB-ul a scăzut cu 29,1 % în 2022, întrucât întreaga țară a fost afectată profund de războiul de agresiune al Rusiei, care a generat o presiune semnificativă asupra stabilității macroeconomice. **Creșterea PIB-ului** în regiunea Balcanilor de Vest a încetinit la 3,2 % în 2022, în scădere de la 7,7 % – valoarea atinsă datorită redresării în urma impactului provocat de pandemia de COVID-19 în 2021, dar gravitatea încetinerii a variat de la o economie la alta, creșterea PIB-ului real încetinind la 6,1 % în Muntenegru, 4,8 % în Albania, 4 % în Bosnia și Herțegovina, 3,5 % în Kosovo, 2,3 % în Serbia și 2,1 % în Macedonia de Nord. În Turcia, creșterea PIB-ului a încetinit la 5,6 %. În Republica Moldova, PIB-ul s-a contractat semnificativ cu 5,9 %, în timp ce în Georgia a înregistrat în continuare o creștere de două cifre ajungând la 10,1 %. Diferențele de creștere economică de la o țară la alta au fost determinate în principal de consecințele directe și indirecte ale războiului împotriva Ucrainei, inclusiv de impactul acestuia asupra legăturilor comerciale, a energiei, a prețurilor alimentelor și a fluxurilor de refugiați. Previziunile economice pentru cele 10 economii sunt în continuare marcate de un grad ridicat de incertitudine cu privire la eventualele consecințe pe care le va avea în continuare războiul asupra creșterii economice, a ocupării forței de muncă și a coeziunii sociale.

Este din ce în ce mai important ca toate cele 10 economii implicate în procesul de aderare să accelereze **reformele structurale** pentru a permite o **redresare sustenabilă** pe termen mediu și a realiza progrese în ceea ce privește îndeplinirea criteriilor economice pentru aderarea la UE. Aceasta înseamnă să se asigure funcționarea economiilor de piață și să se demonstreze capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor de piață din cadrul UE.

O prezentare mai detaliată a situației privind elementele fundamentale ale procesului de aderare la UE în toate țările implicate în procesul de aderare poate fi consultată în anexa 1.

V. NECESITATEA ACCELERĂRII CONVERGENȚEI ECONOMICE ÎN BALCANII DE VEST

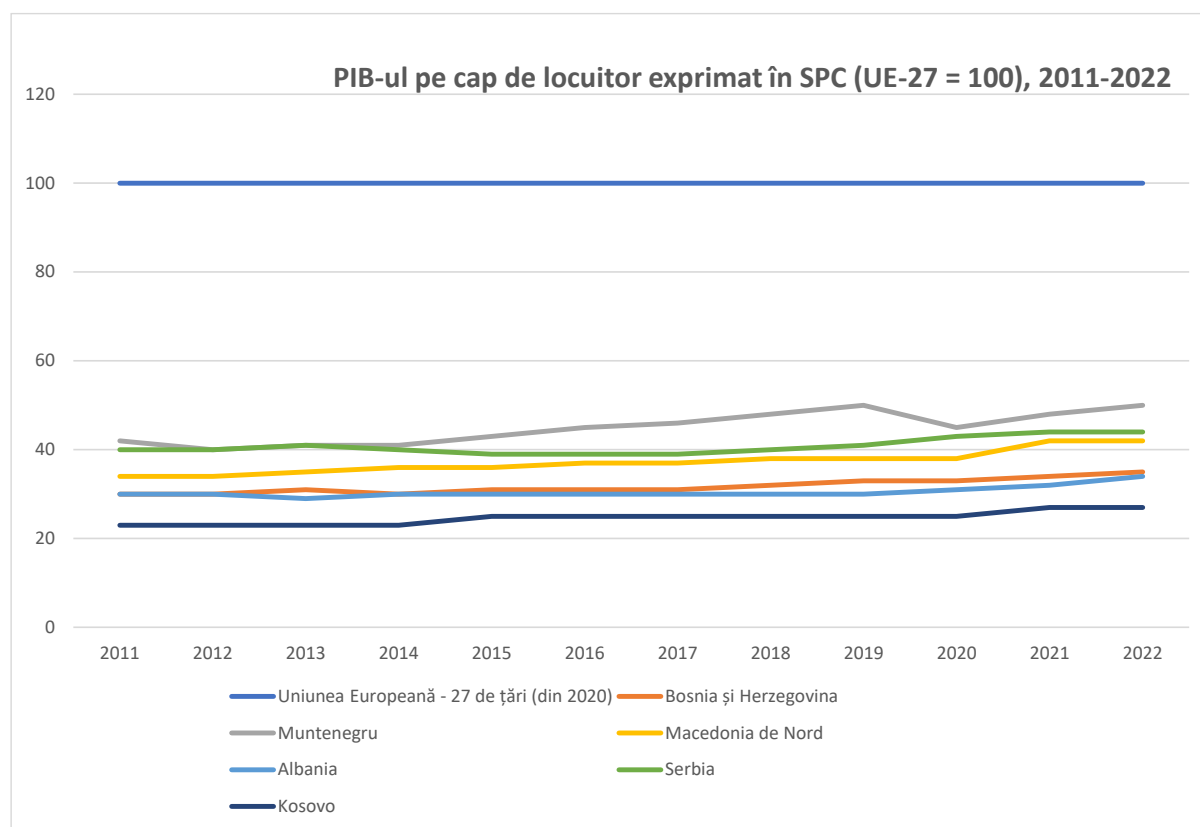
În 2023, după 6 trimestre consecutive de încetinire a creșterii economice, producția economică în regiunea Balcanilor de Vest a crescut mai rapid în primul trimestru al anului 2023 decât în cele 3 luni anterioare. Creșterea PIB-ului regiunii s-a accelerat ușor, ajungând la 1,7 % de la un an la altul, de la 1,6 % în trimestrul precedent, întrucât majoritatea țărilor, cu excepția Albaniei și a Bosniei și Herțegovinei, au înregistrat o relansare a ritmului de creștere a producției. În general, creșterea a fost determinată de exporturile nete și de redresarea investițiilor. Consumul privat a înregistrat rezultate mixte: a încetinit în majoritatea țărilor și chiar a devenit negativ în unele cazuri, dar a continuat să crească într-un ritm susținut în Muntenegru.

¹⁷ [COM\(2023\) 168 final](#).

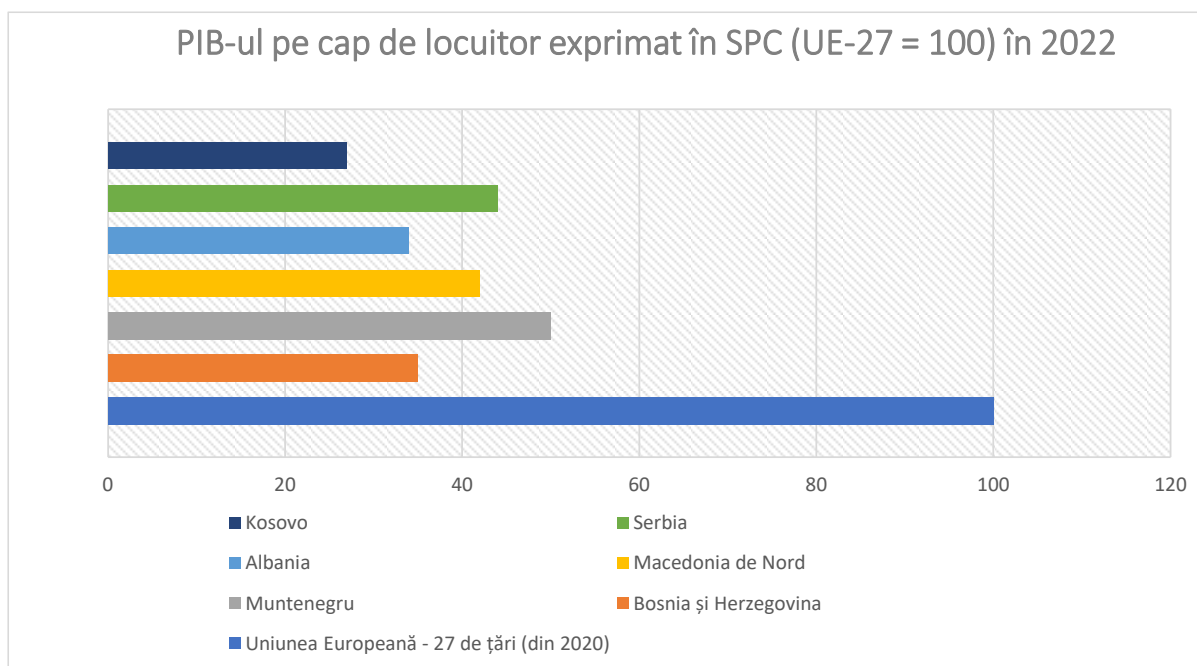
Chiar și înainte de pandemia de COVID-19, economiile din Balcanii de Vest se confruntau cu **provocări majore**, care le împiedicau să profite pe deplin de potențialul lor economic. Aceste țări erau în urmă în ceea ce privește reformarea structurilor lor economice și îmbunătățirea competitivității și se confruntau cu rate ridicate ale șomajului (în special în rândul tinerilor), cu mari neconcordanțe între cererea și oferta de competențe, cu o economie informală persistentă, cu medii de afaceri nefavorabile întreprinderilor și cu niveluri scăzute de inovare.

În Balcanii de Vest, **climatul de investiții** este caracterizat de un stat de drept deficitar, de o aplicare inadecvată a controlului ajutoarelor de stat, de o economie subterană adânc înrădăcinată, de un acces limitat la finanțare și de o slabă integrare și conectivitate regională. Ingerința statului în economie persistă, fapt care majorează riscul de corupție din cauza unei slabe gestiuni a finanțelor publice și a schimbărilor frecvente din mediul de reglementare și din domeniul taxelor și impozitelor. Modernizarea infrastructurii este absolut necesară; investițiile ar trebui să fie canalizate prin intermediul unor rezerve unice de proiecte și să fie în concordanță cu prioritățile convenite cu UE.

Convergența economică este un beneficiu de bază al apartenenței la UE. Pentru Balcanii de Vest, convergența este scăzută, situându-se între 30 și 50 % din media UE (în ceea ce privește paritatea puterii de cumpărare), și nu avansează suficient de rapid. Experiența celei de-a cincea runde de extindere a UE demonstrează impactul pozitiv pe care aderarea la piața unică a UE, împreună cu fondurile structurale, îl are asupra convergenței economice.



Sursă: Eurostat, Banca Mondială



Sursă: Eurostat, Banca Mondială

Pentru a accelera în continuare reformele și pentru a obține mai multe rezultate în ceea ce privește **convergența socioeconomică a Balcanilor de Vest** cu Uniunea Europeană, precum și pentru a ajuta aceste țări să îndeplinească cerințele de aderare la UE, Comisia Europeană propune un nou **plan de creștere pentru Balcanii de Vest**¹⁸, care ar prezenta unele dintre avantajele și stimulentele de reformă suplimentare ale aderării la UE înainte ca aceasta să aibă loc.

VI. COOPERAREA REGIONALĂ ȘI RELAȚIILE DE BUNĂ VECINĂTATE

În Balcanii de Vest, relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională sunt elemente esențiale ale procesului de stabilizare și de asociere, precum și ale procesului de aderare.

După introducerea cu succes a **roamingului la prețurile de pe piața națională** în cadrul celor șase economii din Balcanii de Vest începând cu 1 iulie 2021, s-au luat măsuri pregătitoare suplimentare în vederea **reducerii tarifelor de roaming între Balcanii de Vest și UE**. În marja summitului UE-Balcanii de Vest care a avut loc la Tirana în decembrie 2022, s-a adoptat o foaie de parcurs pentru reducerea tarifelor de roaming între UE și Balcanii de Vest. Prima reducere treptată a acestor tarife a început în octombrie 2023. Obiectivul final al procesului este de a reduce tarifele de roaming practicate cu UE până la un nivel apropiat de prețurile naționale până în 2027. La 31 mai 2023, operatorii de telecomunicații din UE și Republica Moldova au convenit să reducă în mod voluntar tarifele de roaming începând din ianuarie 2024, aducând Republica Moldova mai aproape de zona de roaming în care prețurile sunt cele de pe piața națională.

În toate domeniile vizate de inițiativa privind **piața regională comună** s-au desfășurat lucrări tehnice substanțiale. Aceste lucrări, desfășurate sub auspiciile **Consiliului de Cooperare Regională**, ale **Acordului central european de comerț liber (CEFTA)** și ale **Forumului de investiții al celor șase camere de comerț și industrie din Balcanii de Vest**, urmăresc să înlesnească libera circulație a persoanelor, a profesioniștilor și a furnizării de servicii

¹⁸ COM(2023) 691.

electronice, să faciliteze ocuparea forței de muncă și schimburile comerciale și să simplifice procedurile vamale în regiune. În noiembrie 2022, cu ocazia summitului Procesului de la Berlin, liderii celor șase țări din Balcanii de Vest au aprobat o serie de „acorduri de mobilitate” care vizează călătoriile în regiune pe baza cărților de identitate, recunoașterea calificărilor dobândite în cadrul învățământului superior și recunoașterea calificărilor profesionale. Odată puse în aplicare, aceste acorduri vor oferi dreptul de a „călători, studia și lucra” în întreaga regiune. Cu sprijinul activ al Comunității transporturilor și al CEFTA au fost instituite culoare verzi și albastre suplimentare între Italia și Muntenegru și, respectiv, Albania și între Croația și Muntenegru și, respectiv, Bosnia și Herțegovina. La un nivel mai general, Comunitatea transporturilor a jucat un rol important în sprijinirea Balcanilor de Vest în procesul de extindere prin punerea în aplicare a acquis-ului relevant al UE în domeniul transporturilor și va face același lucru și pentru Ucraina, Republica Moldova și Georgia, ca urmare a asocierii lor mai strânse cu această comunitate. Totuși, dezacordurile dintre Serbia și Kosovo cu privire la chestiuni legate de statut au continuat să împiedice adoptarea oficială a unui număr tot mai mare de proiecte de decizii importante pe plan economic, ce făcuseră obiectul unui acord tehnic în cadrul CEFTA. Regiunea trebuie să dea dovadă de voință politică pentru a finaliza lucrările menționate și a adopta acorduri sau decizii obligatorii din punct de vedere juridic pentru toți partenerii din Balcanii de Vest, în beneficiul populației și al întreprinderilor lor. În acest scop, este necesar ca toate țările vizate să se concentreze pe instituirea pieței regionale comune, bazându-se pe normele și standardele UE și evitând să ia măsuri unilaterale care ar pune în pericol demersul.

Normalizarea cuprinzătoare a relațiilor dintre Kosovo și Serbia prin intermediul dialogului facilitat de UE rămâne esențială pentru viitorul lor european și pentru stabilitatea întregii regiuni.

Acordurile bilaterale existente, printre care Acordul de la Prespa dintre Grecia și Macedonia de Nord și Tratatul de prietenie, bună vecinătate și cooperare dintre Bulgaria și Macedonia de Nord, trebuie să fie puse în aplicare cu bună-credință de către toate părțile.

În Balcanii de Vest, **depășirea moștenirii trecutului** și soluționarea disputelor generate de conflictele din anii 1990 sunt în continuare aspecte esențiale. Rămân de soluționat probleme bilaterale importante, printre care cele legate de frontiere și înfăptuirea justiției pentru victimele crimelor de război, identificarea persoanelor care sunt încă dispărute și stabilirea unei evidențe exacte la nivel regional a atrocităților comise în trecut. UE nu acceptă retorica instigatoare sau glorificarea criminalilor de război de către niciuna dintre părți.

Până la începutul anului 2023 relațiile dintre **Turcia** și Grecia s-au deteriorat, însă solidaritatea manifestată de poporul și guvernul elen după cutremurele din februarie 2023 a condus la o îmbunătățire semnificativă a relațiilor dintre aceste țări. Au urmat schimburi la nivel înalt, inclusiv reuniuni la nivel de șefi de stat.

În cursul perioadei de raportare, Turcia nu a desfășurat activități de foraj neautorizate în estul Mării Mediterane.

Continuarea dialogului cu bună-credință și abținerea de la acțiuni unilaterale care contravin intereselor UE și încalcă dreptul internațional și drepturile suverane ale statelor membre ale UE reprezintă o cerință esențială pentru a asigura un mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și a cultiva o relație de cooperare reciproc avantajoasă între UE și Turcia. Se așteaptă ca Turcia să își asume, fără echivoc, angajamentul de a întreține relații de bună vecinătate, de a respecta acordurile internaționale și de a soluționa pașnic diferendele, în

conformitate cu dispozițiile Cartei Națiunilor Unite, inclusiv, dacă este necesar, prin sesizarea Curții Internaționale de Justiție.

UE rămâne hotărâtă să își apere propriile interese și pe cele ale statelor sale membre, precum și să susțină stabilitatea regională.

Este extrem de important ca Turcia să își ia angajamentul și să contribuie în mod activ la negocierile pentru o **soluționare** echitabilă, cuprinzătoare și viabilă a **problemei cipriote** în cadrul ONU, având la bază o federație formată din două comunități și două zone aflate în situație de egalitate politică, în conformitate cu toate rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU, precum și cu respectarea acquis-ului UE și a principiilor pe care se întemeiază Uniunea. Nu ar trebui luate măsuri unilaterale care ar putea să creeze tensiuni pe insulă și să submineze reluarea discuțiilor. Turcia trebuie să anuleze imediat toate acțiunile și măsurile luate începând din octombrie 2020 cu privire la Varosha care contravin rezoluțiilor relevante ale Consiliului de Securitate al ONU. Această țară trebuie de urgență să își respecte obligația de a pune pe deplin în aplicare Protocolul adițional la Acordul de asociere UE-Turcia și să realizeze progrese în vederea normalizării relațiilor cu Republica Cipru. Turcia a continuat să pledeze pentru o soluție bazată pe coexistența a două state, contrar rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva **Ucrainei** a afectat relațiile cu partenerii săi bilaterali și cu țările învecinate. Autoritățile ucrainene au încercat să mențină și să consolideze în continuare cooperarea și legăturile diplomatice cu țările europene.

Relațiile Ucrainei cu țările din Balcanii de Vest s-au îmbunătățit în general, însă au existat opinii divergente cu Serbia și cu entitatea Republica Srpska din Bosnia și Herțegovina în ceea ce privește relațiile acestora cu Rusia. Relațiile cu Georgia au cunoscut o anumită tensionare, în special din cauza nealinierii Georgiei la sancțiunile împotriva Rusiei. Turcia continuă să fie un partener strategic pentru Ucraina, cele două țări având importante legături economice bilaterale și interpersonale, după cum o demonstrează regimul bilateral de călătorii fără viză și acordul de liber schimb semnat în februarie 2022. De asemenea, Turcia a fost un participant important în cadrul Platformei internaționale pentru Crimeea care a fost instituită de Ucraina.

În urma războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, **Republica Moldova** și-a intensificat cooperarea cu Ucraina și cu România în ceea ce privește sprijinul umanitar pentru refugiații ucraineni, securitatea energetică, transporturile și conectivitatea. De la începutul acestui război, Comisia Europeană a acordat Republicii Moldova asistență umanitară în valoare de peste 48 de milioane EUR pentru a sprijini atât refugiații ucraineni care trăiesc în această țară, cât și familiile din Republica Moldova care îi găzduiesc.

Cooperarea bilaterală cu Ucraina a continuat să se îmbunătățească în cursul perioadei de raportare. Republica Moldova și-a demonstrat solidaritatea cu Ucraina de la începutul războiului declanșat de Rusia, a votat în favoarea rezoluțiilor relevante ale Adunării Generale a ONU și s-a aliniat la o serie de declarații politice în cadrul organizațiilor internaționale care condamnă agresiunea militară. Republica Moldova a găzduit și a sprijinit un număr important de refugiați, bazându-se în mare măsură pe donatori umanitari internaționali, și a susținut în mod activ dezvoltarea de noi rute comerciale în cadrul inițiativei privind „culoarele de solidaritate”. În urma distrugerii barajului Kakhovka, Republica Moldova a oferit asistență bilaterală Ucrainei pentru a face față consecințelor umanitare ale dezastrului.

Georgia are relații diplomatice cu toți vecinii săi, cu excepția Federației Ruse din momentul războiului din 2008. Ambele părți participă la Discuțiile internaționale de la Geneva, coprezidate de UE, ONU și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. Georgia are

un parteneriat strategic cu Turcia. Totodată, continuă să sprijine integritatea teritorială și suveranitatea Ucrainei, inclusiv prin coredactarea rezoluțiilor ONU în favoarea Ucrainei, însă nu s-a aliniat la măsurile restrictive adoptate de UE împotriva Rusiei. Reluarea zborurilor dintre Rusia și Georgia și condițiile sanitare din penitenciarul în care se află fostul președinte al Georgiei, Miheil Saakașvili, cetățean ucrainean, au condus la tensiuni diplomatice suplimentare.

Ucraina, Republica Moldova și Georgia continuă, de asemenea, să participe activ la **Parteneriatul estic**.

Cooperarea teritorială permite țărilor implicate în procesul de aderare să colaboreze între ele și cu statele membre ale UE aflate în vecinătatea lor în sectoarele sociale și economice esențiale. Mai precis, programele de **cooperare transfrontalieră** creează oportunități de dialog și de cooperare la nivelul administrațiilor locale, cu implicarea comunităților, a sectorului privat și a organizațiilor societății civile. Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice și Strategia UE pentru regiunea Dunării au continuat să contribuie la cooperarea dintre statele membre și țările candidate, îmbunătățind capacitatea administrativă în ceea ce privește diferite politici ale UE, inclusiv politica de coeziune, și oferind o platformă de cooperare.

VII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

I.

1. Într-un **mediu geopolitic** aflat în schimbare rapidă, UE a demonstrat că este pregătită să se ridice la înălțimea momentului prin consolidarea poziției sale pe scena internațională. În concordanță cu obiectivul Uniunii de a promova pacea, valorile sale și bunăstarea cetățenilor săi, extinderea UE rămâne un instrument puternic de promovare a democrației, a statului de drept și a respectării drepturilor fundamentale. Existența unei perspective de aderare credibile și bazate pe merit este factorul determinant al transformării și, ca atare, ne consolidează securitatea colectivă și prosperitatea socioeconomică. Această perspectivă este esențială pentru promovarea reconcilierii și a stabilității pe continentul european. Ca răspuns la **chemarea istoriei**, trebuie să acționăm acum pentru **a accelera extinderea UE** și pentru **a completa Uniunea**.
2. **Politica de extindere a UE a trecut deja la o viteză superioară.** A oferi o perspectivă fermă de aderare la UE Balcanilor de Vest, Ucrainei, Republicii Moldova și Georgiei este în interesul politic, economic și de securitate al UE și reprezintă un aspect esențial în contextul geopolitic actual.

În Declarația de la Granada¹⁹, liderii UE reamintesc că „extinderea este un factor determinant pentru îmbunătățirea situației economice și sociale a cetățenilor europeni, reducând disparitățile dintre țări, și trebuie să promoveze valorile pe care se întemeiază Uniunea.” Ei remarcă, de asemenea, că **atât UE, cât și viitoarele state membre** trebuie să fie pregătite pentru o Uniune mai extinsă. În acest scop, Uniunea trebuie să efectueze, pe plan intern, lucrările pregătitoare și reformele necesare. În același timp, este esențial ca țările care aspiră să devină membre să își intensifice eforturile de reformă, în special în domeniul statului de drept, în concordanță cu caracterul bazat pe merit al procesului de aderare și cu asistența UE.

¹⁹ [Declarația de la Granada](#)

3. În ultimul an au avut loc **evoluții importante** în ceea ce privește agenda de extindere a UE.

Consiliul European a recunoscut perspectiva europeană a **Ucrainei, a Republicii Moldova și a Georgiei**. Liderii UE au decis să acorde statutul de țară candidată Ucrainei și Republicii Moldova, urmând ca Georgia să primească acest statut după ce vor fi abordate prioritățile specificate în Avizul Comisiei privind cererea de aderare prezentată de Georgia.

În **Balcanii de Vest** au avut loc în iulie 2022 primele Conferințe interguvernamentale cu Albania și cu Macedonia de Nord privind **negocierile de aderare**, acestea fiind urmate de procesul de examinare analitică a acquis-ului UE (*screening*). În decembrie 2022, Consiliul European a acordat Bosniei și Herțegovinei **statutul de țară candidată la UE**, cu condiția ca aceasta să pună în aplicare măsurile specificate în Comunicarea Comisiei din octombrie 2022 privind politica de extindere. În decembrie 2022, **Kosovo** a depus o cerere de aderare la UE. În primăvara anului 2023, UE a aprobat liberalizarea vizelor pentru Kosovo, măsura urmând să intre în vigoare la 1 ianuarie 2024.

4. Toate țările implicate în procesul de aderare au acum o **oportunitate istorică** de a-și lega puternic viitorul de Uniunea Europeană. Comisia este pregătită să accelereze procesele lor de aderare și să se asigure că **următoarea extindere este un catalizator pentru realizarea de progrese**. Aderarea este și va rămâne un **proces bazat pe merit**, care depinde în totalitate de progresele obiective realizate de fiecare țară în parte. Statul de drept, economia, funcționarea instituțiilor democratice și reforma administrației publice continuă să fie pietrele de temelie ale politicii de extindere. Va trebui ca țările respective să acționeze cu mai multă hotărâre pentru a pune în aplicare reformele necesare și pentru a obține progrese tangibile și ireversibile în ceea ce privește elementele fundamentale, astfel încât să valorifice pe deplin noua dinamică a acestei politici.
5. În plus, creșterea economică înregistrată în multe țări este prea lentă și, prin urmare, convergența cu UE nu se realizează suficient de rapid. Sunt necesare reforme structurale specifice, în special pentru a debloca potențialul de creștere al regiunii Balcanilor de Vest. Consolidarea statului de drept și îmbunătățirea mediului de afaceri sunt esențiale pentru a atrage nivelul de investiții necesar în scopul stimulării creșterii economice și al apropierii regiunii de UE, dar și pentru a consolida integrarea comercială necesară în aceleași scopuri. Prin urmare, Comisia propune, în paralel, un nou **plan de creștere pentru Balcanii de Vest**²⁰. Planul constă în patru piloni care se vor consolida reciproc; se prevede astfel (i) o integrare mai strânsă cu piața unică a UE, care trebuie să fie corelată cu (ii) deschiderea piețelor pentru toți vecinii din Balcanii de Vest și construirea unei piețe regionale comune. (iii) Pentru a aprofunda reformele în curs, prioritățile de investiții și reformele vor fi definite pentru fiecare țară în parte în cadrul unor agende de reformă, pe baza programelor de reformă economică. (iv) Realizarea acestor reforme va debloca o asistență financiară sporită.

Problemele bilaterale, în special în Balcanii de Vest, frânează nu numai integrarea economică regională, ci încetinesc și parcursul către UE al țărilor respective. Problemele nesoluționate generează un risc de instabilitate și chiar de escaladare, după cum o demonstrează atacul violent împotriva poliției kosovare din 24 septembrie de la Banjska, în nordul Kosovoului. Este, așadar, esențial ca problemele restante să fie rezolvate și ca părțile în cauză să găsească soluții reciproc acceptabile. În acest context, atât Kosovo, cât și Serbia sunt îndemnate să se implice într-un mod mai constructiv, în cadrul dialogului facilitat de UE, în punerea în aplicare a Acordului privind calea spre normalizarea relațiilor

²⁰ COM(2023) 691; COM(2023) 692.

și a anexei de punere în aplicare a acestuia, precum și a altor acorduri la care s-a ajuns în cadrul acestui dialog, fără alte întârzieri sau condiții prealabile. Este vorba, în special, de înființarea Asociației/Comunității municipalităților cu majoritate sârbă. Normalizarea relațiilor este o condiție esențială pentru ca ambele părți să avanseze pe făgașul lor european. Amândouă riscă să rateze oportunități importante în absența unor progrese în acest sens.

6. **Turcia** rămâne un partener-cheie pentru Uniunea Europeană în domenii esențiale de interes comun. Existența unui mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și dezvoltarea unui parteneriat bazat pe cooperare și reciproc avantajos cu Turcia reprezintă un interes strategic al Uniunii Europene.

În decembrie 2022, Consiliul a reiterat faptul că Turcia continuă să se îndepărteze de UE, că negocierile de aderare cu Turcia au ajuns practic într-un punct mort și că nu mai poate fi luată în considerare deschiderea sau închiderea altor capitole. Faptele pe care s-a bazat această evaluare rămân de actualitate. În iunie 2023, Consiliul European a invitat Înalțul Reprezentant și Comisia să îi prezinte un raport referitor la situația actuală a relațiilor UE-Turcia, pe baza instrumentelor și a opțiunilor identificate de Consiliul European, cu scopul de a se proceda într-un mod strategic și orientat spre viitor. Acest raport va fi prezentat în noiembrie 2023. Comisia și Înalțul Reprezentant vor informa Consiliul European cu privire la situația actuală a măsurilor menționate anterior până la sfârșitul anului 2024.

II.

7. În **Muntele Negru**, angajamentul politic al autorităților față de procesul de aderare la UE este o prioritate-cheie a acestei țări și, în general, se reflectă în deciziile în materie de politică, după cum o demonstrează, printre altele, continuarea alinierii sale cu o rată de 100 % la politica externă și de securitate a UE. Muntele Negru a contribuit la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE, cooperând la punerea în aplicare a Planului de acțiune al UE privind Balcanii de Vest. Cu toate acestea, în ultimii doi ani, instabilitatea politică, tensiunile, funcționarea deficitară a instituțiilor democratice și judiciare și lipsa unui guvern cu drepturi depline au blocat procesele decizionale și punerea în aplicare a reformelor, ceea ce a dus la o încetinire semnificativă a negocierilor. Evaluarea Comisiei arată că, în concordanță cu cadrul de negociere, în prezent este asigurat un echilibru general între progresele înregistrate în capitolele privind statul de drept, pe de o parte, și progresele înregistrate în cursul negocierilor de aderare referitoare la toate capitolele, pe de altă parte.

Prioritatea pentru avansarea generală a negocierilor de aderare – și înainte de a trece la închiderea provizorie a altor capitole sau clustere – rămâne **îndeplinirea criteriilor intermediare privind statul de drept** stabilite în capitolele 23 și 24. Pentru a atinge acest obiectiv intermediar, Muntele Negru trebuie să își intensifice eforturile de soluționare a problemelor restante, inclusiv în domeniile critice ale libertății de exprimare, libertății mass-mediei și combaterii corupției și a criminalității organizate, și trebuie să accelereze și să aprofundeze reformele privind independența, profesionalismul și răspunderea sistemului judiciar, numirea magistraților fiind unul dintre aspectele vizate. Constituirea noului parlament și formarea noului guvern au avut loc la sfârșitul lunii octombrie 2023. Noul guvern trebuie să se concentreze pe realizarea reformelor-cheie în curs legate de UE, iar un

parlament care să funcționeze în mod corespunzător este esențial. Eforturile depuse trebuie să vizeze obținerea unui consens politic larg cu privire la reformele-cheie și consolidarea accentului pe rezultatele de bază care pot promova în practică agenda de integrare în UE.

8. În **Serbia**, ritmul reformelor s-a accelerat după formarea noului guvern la sfârșitul lunii octombrie 2022, deși evoluțiile politice care au urmat celor două tragice atentate în masă comise cu arme de foc în mai 2023 au generat o încetinire temporară. În domeniul statului de drept, Serbia a luat măsuri pentru a consolida independența și răspunderea sistemului judiciar prin adoptarea la timp a legislației care conferă efect practic modificărilor constituționale din 2022. Totodată, Serbia a pregătit și a adoptat o nouă legislație privind mass-media, a cărei punere în aplicare poate îmbunătăți în mod semnificativ mediul de reglementare. Această țară și-a îmbunătățit alinierea la politica UE în domeniul vizelor și a abrogat Legea privind procedurile speciale de achiziții publice pentru proiectele de infrastructură liniară. Pentru punerea în aplicare a reformelor din domeniul statului de drept sunt necesare, de asemenea, eforturi suplimentare și angajamente politice pe termen lung. A fost instituit cadrul juridic care va permite separarea în sectorul gazelor, însă întârzierile înregistrate în prezent sunt semnificative. Serbia a încheiat cu China un acord de liber schimb care ridică serioase semne de întrebare. Este prioritar ca Serbia să își îmbunătățească alinierea la politica externă și de securitate comună a UE, inclusiv la măsurile restrictive și declarațiile care vizează Rusia, și să se abțină de la acțiuni și declarații care contravin pozițiilor UE privind politica externă și alte chestiuni strategice. Potrivit evaluării Comisiei, în concordanță cu cadrul de negociere, ar fi putut fi realizate mult mai multe progrese în privința negocierilor de aderare. Este nevoie să se acorde o atenție constantă păstrării echilibrului general între progresele înregistrate în cadrul capitolelor privind statul de drept și normalizarea relațiilor cu Kosovo, pe de o parte, și progresele înregistrate în cadrul negocierilor de aderare referitoare la toate capitolele, pe de altă parte. Normalizarea relațiilor este o condiție esențială pentru ca atât Serbia, cât și Kosovo să avanseze în direcția aderării la UE și ambele riscă să rateze oportunități importante în absența unor progrese în acest sens.

Evaluarea Comisiei potrivit căreia Serbia a îndeplinit din punct de vedere tehnic criteriile de referință pentru deschiderea clusterului 3 (Competitivitate și creștere economică incluzivă) rămâne valabilă.

Progresele realizate de Serbia în ceea ce privește statul de drept și normalizarea relațiilor cu Kosovo vor continua să determine ritmul general al negocierilor de aderare. În anul următor, se așteaptă ca Serbia să își demonstreze fără echivoc hotărârea de a avansa în procesul de aderare, accelerându-și activitatea privind punerea în aplicare a reformelor legate de aderarea la UE la toate nivelurile. În privința statului de drept, se preconizează că Serbia va remedia deficiențele, în special în domeniile-cheie ale sistemului judiciar, combaterii corupției și a criminalității organizate, libertății mass-mediei și gestionării interne a crimelor de război. De asemenea, Serbia trebuie să depună eforturi credibile pentru a opri dezinformarea, ingerințele străine și manipularea informațiilor, pentru a reduce dependența sectorului său energetic de Rusia, pentru a consolida cooperarea cu UE în domeniul migrației și pentru a-și asuma responsabilitatea pentru o comunicare proactivă și obiectivă cu privire la UE. Serbia a contribuit la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE, cooperând la punerea în aplicare a Planului de acțiune al UE privind Balcanii de Vest.

Serbia continuă să participe la dialogul facilitat de UE privind normalizarea relațiilor cu Kosovo, dar trebuie să demonstreze un angajament mai ferm, să depună mai multe eforturi și să facă compromisuri pentru a avansa în acest proces de normalizare a relațiilor. Serbia trebuie să își respecte angajamentele asumate în cadrul dialogului și să se angajeze să pună în aplicare pe deplin toate acordurile anterioare convenite în acest cadru, precum și Acordul privind calea spre normalizarea relațiilor și anexa de punere în aplicare a acestuia. Se așteaptă ca această țară să se implice mai constructiv pentru a permite desfășurarea de negocieri privind acordul cuprinzător și obligatoriu din punct de vedere juridic referitor la normalizarea relațiilor. De asemenea, este de așteptat ca Serbia să coopereze pe deplin în cadrul anchetelor referitoare la atacul violent din 24 septembrie 2023 asupra poliției kosovare și la atacurile din 29 mai asupra KFOR. Autorii acestor atacuri trebuie reținuți și aduși rapid în fața justiției, iar Serbia trebuie să coopereze pe deplin și să ia toate măsurile necesare în acest sens.

9. În **Macedonia de Nord**, autoritățile au afirmat în mod constant că aderarea la UE rămâne obiectivul lor strategic. În calitate de țară angajată în negocierile de aderare, Macedonia de Nord trebuie să realizeze progrese în punerea în aplicare a reformelor legate de aderarea la UE, inclusiv în domeniile care țin de clusterul privind elementele fundamentale, în special sistemul judiciar, lupta împotriva corupției și a criminalității organizate, reforma administrației publice, cuprinzând gestionarea finanțelor publice, și achizițiile publice. Unele modificări aduse Codului penal, care afectează un număr mare de cazuri de corupție la nivel înalt, au ridicat motive serioase de îngrijorare. Consolidarea încrederii în sistemul de justiție și combaterea fără preget a corupției, inclusiv prin obținerea unor rezultate solide în ceea ce privește investigarea, urmărirea penală și condamnarea definitivă în cazurile de corupție la nivel înalt, sunt de o importanță crucială. Această țară a continuat să se alinieze pe deplin la toate deciziile de politică externă și de securitate comună pe care UE le-a adoptat ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Macedonia de Nord a contribuit la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE, cooperând la punerea în aplicare a Planului de acțiune al UE privind Balcanii de Vest.

Macedonia de Nord s-a angajat să inițieze și să realizeze cu prioritate modificările constituționale relevante în vederea includerii în Constituție a cetățenilor care trăiesc în interiorul granițelor statului și care fac parte din alte popoare. Această țară oferă un bun exemplu de societate multiethnică. În urma primei Conferințe interguvernamentale cu Macedonia de Nord privind procesul de negociere în vederea aderării la UE, care a avut loc în iulie 2022, examinarea analitică a acquis-ului UE (*screening*) s-a desfășurat fără probleme. Macedonia de Nord s-a implicat activ și a demonstrat un nivel ridicat de angajament în cursul procesului de examinare analitică. Raportul de examinare analitică privind „Clusterul 1 – elemente fundamentale” a fost prezentat Consiliului în iulie 2023.

Având în vedere concluziile Consiliului din iulie 2022, Comisia așteaptă cu interes să se dea curs rapid și decisiv raportului de examinare analitică privind „Clusterul 1 – elemente fundamentale”, inclusiv în ceea ce privește foile de parcurs ale țării în concordanță cu cadrul de negociere, în vederea deschiderii primului cluster până la sfârșitul acestui an.

10. În **Albania**, autoritățile au afirmat în mod constant că obiectivul strategic al aderării la UE este principala prioritate a țării. Albania a continuat să înregistreze progrese în privința reformelor din cadrul clusterului referitor la elementele fundamentale, inclusiv prin

continuarea punerii în aplicare a reformei cuprinzătoare a justiției. Alte rezultate concrete au fost obținute de către structura specializată în combaterea corupției și a criminalității organizate (SPAK). A continuat să existe o bună cooperare cu statele membre ale UE și cu agențiile UE în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate. Albania a contribuit la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE, cooperând la punerea în aplicare a Planului de acțiune al UE privind Balcanii de Vest.

În calitate de membru nepermanent, Albania s-a implicat activ în Consiliul de Securitate al ONU, având inclusiv rolul de coautor al rezoluțiilor de condamnare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Alinierea deplină a Albaniei la politica externă și de securitate comună a UE a reprezentat un semnal puternic al alegerii sale strategice de a adera la UE, precum și al rolului său de partener de încredere.

În urma primei Conferințe interguvernamentale cu Albania privind procesul de negociere în vederea aderării la UE, care a avut loc în iulie 2022, examinarea analitică a acquis-ului UE (*screening*) s-a desfășurat fără probleme. Albania s-a implicat activ și a demonstrat un nivel ridicat de angajament în cursul procesului de examinare analitică. Raportul de examinare analitică privind „Clusterul 1 – elemente fundamentale” a fost prezentat Consiliului în iulie 2023.

Având în vedere concluziile Consiliului din iulie 2022, Comisia așteaptă cu interes să se dea curs rapid și decisiv raportului de examinare analitică privind „Clusterul 1 – elemente fundamentale”, inclusiv în ceea ce privește foile de parcurs ale țării în concordanță cu cadrul de negociere, în vederea deschiderii primului cluster până la sfârșitul acestui an.

11. Comisia salută eforturile de reformă întreprinse de **Bosnia și Herțegovina** după reuniunea Consiliului European din decembrie 2022 în care s-a acordat acestei țări statutul de țară candidată. De asemenea, Comisia salută începerea rapidă a mandatului unui nou Consiliu de Miniștri în ianuarie 2023. Angajamentul public al partidelor politice față de obiectivul strategic al integrării europene a condus la rezultate pozitive.

Au fost întreprinse acțiuni și au fost asumate angajamente în vederea îndeplinirii principalelor priorități și a adoptării măsurilor specificate în recomandarea Comisiei privind acordarea statutului de țară candidată. Consiliul de Miniștri a adoptat strategii de combatere a criminalității organizate, a efectuat o evaluare actualizată a riscurilor, însoțită de un plan de acțiune privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, a adoptat strategii și planuri de acțiune privind migrația și terorismul și a numit un organism de supraveghere pentru punerea în aplicare a strategiei naționale de investigare a crimelor de război. Bosnia și Herțegovina a contribuit la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE, cooperând la punerea în aplicare a Planului de acțiune al UE privind Balcanii de Vest. Punctul de contact cu Europol și-a început activitatea în iunie 2023. Această țară a adoptat legi care vizează în special integritatea sistemului judiciar, aducând modificări în ceea ce privește Consiliul Superior al Judecătorilor și Procurorilor, prevenirea torturii (desemnarea Avocatului Poporului drept mecanism național de prevenire), străinii și libertatea de acces la informații. De asemenea, a adoptat Planul de acțiune pentru egalitatea de gen. Alinierea la politica externă și de securitate comună a UE s-a îmbunătățit semnificativ în cursul perioadei de raportare, dar mai sunt încă multe de făcut în ceea ce privește punerea în aplicare a măsurilor restrictive.

Angajamentul public al partidelor din coaliție față de obiectivul strategic al integrării europene a condus la rezultate pozitive din momentul acordării statutului de țară candidată.

În același timp, au existat evoluții negative în entitatea Republica Srpska. Aceasta a solicitat demisia judecătorilor constituționali și a adoptat o lege care prevede că deciziile Curții Constituționale nu vor fi puse în aplicare, încălcând astfel ordinea constituțională și juridică a țării. Entitatea respectivă a reintrodus, de asemenea, sancțiuni penale pentru defăimare, restricționând libertatea de exprimare și libertatea mass-mediei. Totodată, un proiect de lege care califică grupurile societății civile drept „agenți străini” urmează să fie adoptat de această entitate; dacă proiectul respectiv ar fi adoptat, s-ar înregistra un alt regres important în ceea ce privește drepturile fundamentale. Acțiunile secesioniste care subminează unitatea, suveranitatea, integritatea teritorială, ordinea constituțională și personalitatea internațională a țării compromis progresele realizate în procesul de aderare la UE.

Mai multe decizii ale Curții Constituționale, în special cele privind proprietatea statului, nu au fost încă puse în practică pe deplin. Adunările ambelor entități ar trebui să numească rapid judecători pentru a completa componența Curții Constituționale. Țara trebuie să finalizeze urgent reformele constituționale și electorale în curs. Sunt încă necesare reforme pentru a alinia Constituția la Convenția europeană a drepturilor omului, respectând jurisprudența Sejdić-Finci.

În general, sunt necesare eforturi suplimentare pentru ca Bosnia și Herțegovina să îndeplinească cele 14 priorități-cheie stabilite în Avizul Comisiei privind cererea acesteia de aderare la UE și să ia măsurile specificate în recomandarea Comisiei privind acordarea statutului de țară candidată. Stadiul punerii în aplicare a celor paisprezece priorități-cheie este specificat în raportul de țară. Comisia recomandă deschiderea negocierilor de aderare la UE cu Bosnia și Herțegovina de îndată ce se va atinge gradul necesar de respectare a criteriilor de aderare.

Comisia va prezenta Consiliului un raport privind progresele înregistrate cel târziu în martie 2024.

12. În urma cererii sale de aderare la UE prezentate în decembrie 2022, guvernul din **Kosovo** a continuat să obțină rezultate în ceea ce privește agenda sa de reformă pentru integrarea în UE. Kosovo a înregistrat progrese în punerea în aplicare a recomandărilor formulate de UE cu mai mult timp în urmă care vizau reforma electorală și care au condus la adoptarea a două legi electorale importante. Kosovo trebuie să își intensifice eforturile de consolidare a statului de drept și a administrației publice și de îmbunătățire a rezilienței energetice. Kosovo a contribuit la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE, cooperând la punerea în aplicare a Planului de acțiune al UE privind Balcanii de Vest. Liberalizarea vizelor pentru cetățenii kosovari este programată să intre în vigoare la 1 ianuarie 2024. Nordul Kosovoului a traversat mai multe crize de intensitate variabilă. Sârbii kosovari au demisionat în masă din instituțiile din Kosovo în noiembrie 2022. În urma retragerii lor, în aprilie 2023 au fost organizate alegeri locale parțiale în cele patru municipalități din nordul Kosovoului. Prezența foarte scăzută la vot, în special în rândul comunității sârbilor kosovari, a arătat că aceste alegeri nu oferă o soluție politică pe termen lung. Este în continuare imperativ să se revină la situația în care sârbii kosovari participă activ la guvernanța locală și la activitățile polițienești și judiciare din nordul Kosovoului. În toate cele patru municipalități trebuie să aibă loc cât mai curând posibil alegeri locale anticipate, care să fie organizate într-un mod pe deplin incluziv și cu participarea necondiționată a sârbilor kosovari. Kosovo trebuie să își ia angajamentul de a detensiona

situația în partea de nord prin reducerea prezenței permanente a forțelor speciale de poliție din Kosovo, prin încetarea exproprierii terenurilor și a ordinelor de evacuare în nord.

Kosovo continuă să participe la dialogul facilitat de UE privind normalizarea relațiilor cu Serbia, dar trebuie să demonstreze un angajament mai ferm, să depună mai multe eforturi și să facă compromisuri pentru a avansa în acest proces de normalizare a relațiilor. Kosovo trebuie să își respecte angajamentele asumate în cadrul dialogului și să se angajeze să pună în aplicare pe deplin toate acordurile anterioare convenite în acest cadru, precum și Acordul privind calea spre normalizarea relațiilor și anexa de punere în aplicare a acestuia. Kosovo trebuie să se implice mai constructiv pentru a permite desfășurarea de negocieri privind acordul cuprinzător și obligatoriu din punct de vedere juridic referitor la normalizarea relațiilor. Normalizarea relațiilor este o condiție esențială pentru ca atât Serbia, cât și Kosovo să avanseze în direcția aderării la UE și ambele riscă să rateze oportunități importante în absența unor progrese în acest sens.

13. **Turcia** este o țară candidată și un partener-cheie pentru UE. Negocierile sale de aderare stagnează din iunie 2018, în concordanță cu deciziile Consiliului European, întrucât Turcia a continuat să se îndepărteze de UE. Dialogul privind statul de drept și drepturile fundamentale rămâne o parte integrantă a relației dintre UE și Turcia. Refuzul de a pune în aplicare anumite hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului rămâne un motiv de îngrijorare. Turcia este un actor regional semnificativ în domeniul politicii externe, ceea ce constituie un element important în contextul relației UE-Turcia, chiar dacă există în continuare divergențe de opinii cu privire la anumite aspecte de politică externă. Alinierea Turciei la politica externă și de securitate comună a UE s-a menținut la un nivel foarte scăzut, de 10 %. Turcia a condamnat războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și s-a implicat pe plan politic și diplomatic, inclusiv prin facilitarea discuțiilor directe, prin demersuri de detensionare și de încetare a focului, prin facilitarea exportului de cereale ucrainene și a schimbului de prizonieri și prin furnizarea unei asistențe militare esențiale și puternice Ucrainei. Cu toate acestea, Turcia a continuat să se abțină de la alinierea la măsurile restrictive pe care UE le-a adoptat împotriva Rusiei. Retorica sa de sprijinire a grupării teroriste Hamas în urma atacurilor pe care aceasta le-a desfășurat la 7 octombrie 2023 împotriva Israelului este în dezacord total cu abordarea UE.

Se așteaptă ca Turcia să sprijine în mod activ negocierile în vederea unei soluționări echitabile, cuprinzătoare și viabile a problemei cipriote în cadrul ONU, în conformitate cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU și în concordanță cu principiile pe care se întemeiază UE. Este important ca Turcia să își reafirme angajamentul față de discuțiile privind soluționarea problemei cipriote desfășurate sub egida ONU, în concordanță cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU, inclusiv cu aspectele lor externe. De asemenea, Turcia trebuie să își îndeplinească de urgență obligația de a asigura punerea în aplicare deplină și nediscriminatorie a Protocolului adițional la Acordul de asociere UE-Turcia.

Cooperarea cu Turcia în domenii de interes comun a continuat în sectoare esențiale precum combaterea terorismului, economia, energia, securitatea alimentară, migrația și transporturile. Existența unui mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și dezvoltarea unei relații bazate pe cooperare și reciproc avantajoase cu Turcia reprezintă un interes strategic al Uniunii Europene. În noiembrie 2023, Comisia și Înaltul Reprezentant vor

prezenta Consiliului European un raport în care vor expune opțiuni suplimentare pentru dezvoltarea acestei relații.

14. Comisia salută eforturile importante de reformă întreprinse de **Ucraina** în urma reuniunii Consiliului European din iunie 2022, în pofida războiului de agresiune al Rusiei. Comisia consideră că Ucraina a înregistrat progrese importante în ceea ce privește cele șapte măsuri cuprinse în avizul său din iunie 2022 și că această țară a luat măsuri suplimentare pentru a completa și a susține realizările respective.

Ucraina a instituit un sistem de preselecție transparent și bazat pe merit pentru judecătorii Curții Constituționale, iar pentru organismele de guvernanță judiciară a finalizat o reformă axată pe integritate. Ucraina ar trebui să continue punerea în aplicare a legilor adoptate pentru selectarea și numirea judecătorilor în instanțele de drept comun și la Curtea Constituțională. Ucraina a consolidat lupta împotriva corupției, stabilind în mod continuu un bilanț credibil de investigații și condamnări în cazurile de corupție și asigurând numiri transparente ale șefilor principalelor agenții anticorupție. Această țară a luat măsuri sistemice suplimentare pentru a asigura sustenabilitatea eforturilor sale anticorupție, inclusiv prin restabilirea, deși cu anumite deficiențe, a sistemului electronic de declarații de avere și prin punerea în aplicare a programului de stat anticorupție.

Ucraina și-a consolidat cadrul de combatere a spălării banilor, inclusiv prin alinierea legislației sale, în special a definiției persoanelor expuse politic, la standardele Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI), și a adoptat un plan strategic cuprinzător și un plan de acțiune pentru reforma sectorului de asigurare a respectării legii. Ucraina a intensificat, de asemenea, măsurile sistemice împotriva oligarhilor în domenii precum concurența și finanțarea partidelor politice, dar a amânat aplicarea legii privind eliminarea oligarhiilor. Ucraina și-a aliniat legislația privind mass-media la legislația UE. A continuat să consolideze protecția minorităților naționale, în special prin modificarea legilor privind minoritățile și educația, în timp ce alte reforme, astfel cum au fost indicate de Comisia de la Veneția, urmează să fie puse în aplicare. Aceste procese de reformă trebuie să fie incluzive, implicându-i pe deplin pe reprezentanții minorităților naționale în toate etapele necesare.

Deși introducerea legii marțiale a condus la derogarea de la exercitarea anumitor drepturi fundamentale, măsurile luate sunt temporare și, în general, proporționale cu situația din țară.

Având în vedere rezultatele obținute începând din iunie 2022 în ceea ce privește criteriile politice, în cadrul celor șapte măsuri și în afara acestora, Comisia consideră că Ucraina îndeplinește în mod suficient criteriile stabilite de Consiliul European de la Copenhaga în 1993 referitoare la stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților, cu condiția ca această țară să își continue eforturile de reformă și să răspundă cerințelor rămase în cadrul celor șapte măsuri. Pe această bază, Comisia a recomandat Consiliului să deschidă negocierile de aderare cu Ucraina. În plus, Comisia recomandă Consiliului să adopte cadrul de negociere de îndată ce Ucraina:

— va fi adoptat o lege propusă de guvern pentru majorarea plafonului de personal pentru Biroul Național Anticorupție din Ucraina;

— va fi eliminat din Legea privind prevenirea corupției dispozițiile care restrâng competențele Agenției Naționale pentru Prevenirea Corupției (NACP) de a continua verificarea averilor ce au fost deja supuse procesului de verificare și care limitează competențele NACP de a verifica bunurile achiziționate de declaranți înainte de a face parte din serviciul public, fără a aduce atingere normelor aplicabile securității naționale pe timp de război;

— va fi adoptat o lege care să reglementeze activitatea de lobby în concordanță cu standardele europene, ca parte a planului de acțiune împotriva oligarhiilor;

— va fi adoptat o lege care să abordeze restul recomandărilor Comisiei de la Veneția din iunie 2023 și octombrie 2023 legate de Legea privind minoritățile naționale, precum și recomandările Comisiei de la Veneția referitoare la legile privind limba de stat, mass-media și educația.

Ucraina trebuie să continue lupta împotriva corupției și să obțină noi rezultate în materie de investigații și condamnări în cazurile de corupție.

Comisia va monitoriza în permanență progresele înregistrate și conformitatea în toate domeniile legate de deschiderea negocierilor și va prezenta un raport Consiliului până în martie 2024. Comisia este gata să înceapă lucrările pregătitoare, în special examinarea analitică a acquis-ului (*screening*) și pregătirea cadrului de negociere.

15. Comisia salută eforturile importante de reformă întreprinse de **Republica Moldova** în urma reuniunii Consiliului European din iunie 2022, în pofida repercusiunilor grave pe care le-a avut pe teritoriul său războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Comisia consideră că Republica Moldova a înregistrat progrese importante în ceea ce privește cele nouă măsuri cuprinse în avizul său din iunie 2022 și că această țară a luat măsuri suplimentare pentru a completa și a susține realizările respective.

Republica Moldova a pus la punct un proces ambițios de verificare a integrității pentru organele judiciare și de urmărire penală, care stă la baza reformei sale cuprinzătoare a justiției. Și-a reformat Curtea Supremă de Justiție și a asigurat funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii cu membri a căror integritate a fost verificată. Cadrul instituțional și legislativ anticorupție a fost reformat. Țara a adoptat o nouă legislație privind recuperarea activelor și combaterea criminalității financiare și a spălării banilor. Anchetele împotriva oligarhilor au avansat bine, iar condamnările în lipsă pronunțate de instanță au permis aducerea în fața justiției a unor oligarhi implicați în fraudă care a epuizat resursele publice ale Republicii Moldova; în această cauză s-au aplicat confiscări substanțiale de active.

Numărul cazurilor legate de corupție și de criminalitatea organizată care au fost instrumentate a crescut, la fel ca și numărul de cazuri în care au fost confiscate active ale persoanelor expuse politic. Republica Moldova a adoptat o abordare sistemică de eliminare a oligarhiilor printr-un plan de acțiune ambițios. Noile dispoziții legislative în materie electorală și penală, precum și cele referitoare la mass-media și la concurență consolidează capacitatea țării de a combate interesele particulare abuzive. Republica Moldova a intensificat în mod activ cooperarea internațională cu statele membre ale UE și cu agențiile UE prin intermediul Centrului de sprijin al UE pentru securitatea internă și gestionarea frontierelor.

Această țară a adoptat strategii pentru reformarea administrației sale publice, a consolidat gestionarea finanțelor publice și a lansat procese interinstituționale indispensabile pentru

gestionarea reformelor. În pofida condițiilor economice dificile, a majorat salariile pentru a păstra lucrătorii din serviciile publice și pentru a atrage noi angajați în acest sector. Republica Moldova și-a reglementat cadrul de investiții publice, a continuat digitalizarea serviciilor sale publice și a înregistrat progrese în ceea ce privește amalgamarea voluntară a administrațiilor locale.

Republica Moldova a dat curs recomandărilor Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) și ale Comisiei de la Veneția și a implicat societatea civilă în procesele decizionale, inclusiv prin intermediul unei platforme de dialog și participare civică în cadrul Parlamentului. De asemenea, a consolidat protecția drepturilor omului, printre altele prin transpunerea integrală a Convenției de la Istanbul în legislația națională.

Având în vedere rezultatele obținute începând din iunie 2022 în ceea ce privește criteriile politice, în cadrul celor nouă măsuri și în afara acestora, Comisia consideră că Republica Moldova îndeplinește în mod suficient criteriile stabilite de Consiliul European de la Copenhaga în 1993 referitoare la stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților, cu condiția ca această țară să își continue eforturile de reformă și să răspundă cerințelor rămase în cadrul celor nouă măsuri. Pe această bază, Comisia recomandă Consiliului să deschidă negocierile de aderare cu Republica Moldova. În plus, Comisia recomandă Consiliului să adopte cadrul de negociere de îndată ce Republica Moldova:

- va fi continuat să înregistreze progrese semnificative în ceea ce privește numirea, în urma unui proces de verificare a integrității, a judecătorilor Curții Supreme și a membrilor organelor de autoguvernare a judecătorilor și procurorilor, precum și numirea unui nou procuror general în cadrul unui proces transparent și bazat pe merit;
- va fi alocat resurse și structuri adecvate Procuraturii Anticorupție din Republica Moldova;
- va fi luat măsuri suplimentare privind eliminarea oligarhiilor, inclusiv prin reglementări relevante, cum ar fi cele privind plățile în numerar și fluxurile financiare.

Republica Moldova trebuie să continue lupta împotriva corupției și să obțină noi rezultate în materie de investigații și condamnări în cazurile de corupție.

Comisia va monitoriza în permanență progresele înregistrate și conformitatea în toate domeniile legate de deschiderea negocierilor și va prezenta un raport Consiliului până în martie 2024. Comisia este gata să înceapă lucrările pregătitoare, în special examinarea analitică a acquis-ului (*screening*) și pregătirea cadrului de negociere.

16. Comisia salută eforturile de reformă întreprinse de **Georgia** în concordanță cu Constituția țării, potrivit căreia integrarea în UE reprezintă o prioritate pentru această țară. O majoritate covârșitoare a cetățenilor georgieni sprijină procesul de aderare a țării lor la UE. Este necesar să existe o depolarizare politică și să se consolideze dialogul partidului aflat la guvernare cu partidele de opoziție și cu societatea civilă pentru a ajunge la un consens cu privire la chestiunile de interes național.

Georgia trebuie să își intensifice măsurile prin care combate dezinformarea și acțiunile străine de manipulare a informațiilor și ingerințele străine împotriva valorilor UE și trebuie să își îmbunătățească rata de aliniere la politica externă și de securitate comună a UE.

În ceea ce privește cele douăsprezece priorități specificate în avizul Comisiei Europene din iunie 2022, Georgia a adoptat acte legislative și acțiuni de politică referitoare la egalitatea de gen și combaterea violenței împotriva femeilor, la luarea în considerare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului în cadrul deliberărilor Curții și la criminalitatea organizată. A fost numit un nou apărător public.

În Parlament au fost luate anumite măsuri procedurale pentru a spori controlul exercitat de opoziție. Construirea unui consens politic puternic între partide ar contribui la abordarea polarizării și ar accelera traiectoria europeană a Georgiei. Au fost adoptate modificări ale legislației și ale regulamentului de procedură al Parlamentului în ceea ce privește funcționarea și răspunderea instituțiilor statului, precum și cadrul electoral. Reforma judiciară a inclus măsuri privind accesibilitatea hotărârilor judecătorești și motivarea numirii magistraților, precum și măsuri disciplinare pentru judecători și măsuri legate de selectarea candidaților la Curtea Supremă, dar se impune în continuare o reformă holistică a Consiliului Superior al Justiției. Georgia a transmis Comisiei de la Veneția, spre avizare, această legislație și o serie de alte acte juridice esențiale privind Codul electoral, Biroul Anticorupție, Serviciul special de investigații, Serviciul de protecție a datelor cu caracter personal, precum și planul său de acțiune privind eliminarea oligarhiilor. În plus, este important să se instituie un sistem de verificări extraordinare ale integrității, la care să participe experți internaționali și care să vizeze toate posturile de conducere din sistemul judiciar, precum și să se instituie un sistem de declarații de avere eficace.

A fost adoptat un plan de acțiune privind eliminarea oligarhiilor, urmărindu-se o abordare sistemică, iar abordarea „personalizată” a fost retrasă. A fost înființat Biroul Anticorupție. Georgia și-a intensificat cooperarea pe plan internațional în materie de combatere a criminalității organizate. În ceea ce privește pluralismul mass-mediei, a fost eliberat din închisoare, în urma unei grațieri prezidențiale, un director al unei organizații mass-media de opoziție, iar Parlamentul a adoptat amendamente la Legea privind radiodifuziunea pentru a o alinia la legislația UE. S-a adoptat o strategie de protecție a drepturilor omului și s-a elaborat un plan de acțiune. A fost încheiat un memorandum de cooperare între Parlament și unii reprezentanți ai societății civile pentru a stabili cadrul de participare a organizațiilor societății civile la procesele de elaborare a politicilor.

Având în vedere rezultatele obținute începând din iunie 2022, în cadrul celor douăsprezece priorități și în afara acestora, Comisia recomandă Consiliului să acorde Georgiei statutul de țară candidată, cu condiția ca aceasta să ia următoarele măsuri:

- să combată dezinformarea, acțiunile străine de manipulare a informațiilor și ingerințele străine împotriva UE și a valorilor sale;
- să îmbunătățească alinierea Georgiei la politica externă și de securitate comună a UE;
- să abordeze în continuare problema polarizării politice, inclusiv printr-o activitate legislativă mai incluzivă cu partidele de opoziție din parlament, în special în ceea ce privește legislația legată de integrarea europeană a Georgiei;
- să asigure un proces electoral liber, echitabil și competitiv, în special în 2024, și să dea curs pe deplin recomandările OSCE/ODIHR; să finalizeze reformele electorale,

inclusiv să asigure o reprezentare adecvată a electoratului, cu mult înainte de ziua alegerilor;

- să îmbunătățească în continuare punerea în aplicare a controlului parlamentar, în special asupra serviciilor de securitate; să asigure independența instituțională și imparțialitatea instituțiilor-cheie, în special a Administrației electorale, a Băncii Naționale și a Comisiei pentru comunicații;
- să finalizeze și să implementeze o reformă holistică și eficace a sistemului judiciar, inclusiv o reformă cuprinzătoare a Consiliului Superior al Justiției și a Parchetului, punând în aplicare pe deplin recomandările Comisiei de la Veneția și respectând un proces transparent și incluziv;
- să consolideze eficacitatea și să asigure independența instituțională și imparțialitatea Biroului Anticorupție, a Serviciului special de investigații și a Serviciului de protecție a datelor cu caracter personal; să dea curs recomandărilor Comisiei de la Veneția referitoare la aceste organisme, în cadrul unui proces incluziv; să obțină rezultate solide în ceea ce privește investigarea cazurilor de corupție și de criminalitate organizată;
- să îmbunătățească actualul plan de acțiune pentru a pune în aplicare o abordare multisectorială și sistemică în vederea eliminării oligarhiilor, în concordanță cu recomandările Comisiei de la Veneția și respectând un proces transparent și incluziv care să implice partidele de opoziție și societatea civilă;
- să îmbunătățească protecția drepturilor omului, inclusiv prin punerea în aplicare a unei strategii ambițioase în domeniul drepturilor omului și prin asigurarea libertății de întrunire și de exprimare; să efectueze anchete imparțiale, eficace și rapide în cazurile în care se înregistrează amenințări la adresa siguranței grupurilor vulnerabile, a profesioniștilor din domeniul mass-mediei și a activiștilor din rândul societății civile și să îi aducă în fața justiției pe organizatorii și autorii actelor de violență; să consulte societatea civilă și să colaboreze cu reprezentanții acesteia, permițându-le să participe într-o măsură semnificativă la procesele legislative și de elaborare a politicilor și asigurându-se că aceștia își pot desfășura activitatea în mod liber.

VIII. ANEXE

- 1. Elementele fundamentale ale procesului de aderare**
- 2. Principalele realizări ale Planului economic și de investiții pentru Balcanii de Vest**
- 3. Principalele realizări ale Planului economic și de investiții – prezentare generală pentru Ucraina, Republica Moldova și Georgia**
- 4. Indicatori ai unor părți terțe referitori la situația democrației, a bunei guvernanțe și a statului de drept în țările candidate și potențial candidate**
- 5. Date statistice**